

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fill. — Községeknél, körjegyzőknek és tanítóknak 8 kor. Egyes szám ára 20 fillér.

Felelős szerkesztő és lapfőigazgató:

Dr. Tóth János.

Társzerkesztő: Dr. Franciscy Lajos.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.

Hirdetési árak: Egy háromhasábos petitsor ára 16 fill. Több-szöri közlésnél árkedezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szög 4 kor., minden további szó 4 fill.

Egy szó Nyitra város érdemes polgáraihoz.

Folyó évi január 12-én városunkban nemzeti vagyonunk egy nem megvetendő része a lángok martalékává lett, a tűz keletkezésének oka mint rendesen kiderítetlen. Nem kívánok szakszerű taglalásokba bocsátkozni, sem pedig a felett polemizálni, hogy a tűz keletkezésének tulajdonképeni oka mi volt, elég az hozzá és elég sajnós, hogy megtörtént.

Itt most már csak arról lehet szó, nem lehetett volna-e a termény- és áru-raktárban felhalmozva volt értékek nagy részét, vagy talán az egész raktárat is a pusztulástól megmenteni? — Erre azt felelem, hogy igenis lehetett volna! De csak úgy, ha a kellő eszközökkel rendelkezünk.

Már ha most nyakunkba vesszük Nyitra városát, hogy kikérdezzük a közvéleményt, ennek túlnyomó része a tűzoltók késői megjelenését fogja hangoztatni, a tömlők elégtelenségét és rosszaságát, s tudom én miféle más — laikusok agyából eredő — okoskodásokat és kritikát hallanánk. Ezt pedig nekünk tűzoltóknak, mint a humanizmus ambiciozus munkásainak, feláldozó fáradozásaink fejében végig kell élveznünk.

Pedig a hiba nem a tűzoltóságban, hanem a városi polgároknak intézményünk iránt tanúsított nembánomságában rejlik. Mert nem elegendő, ha mi vakon életünket, egészségünket, testi épségünket kockáztatva sikra szállunk a közjó érdekében, nekünk erélyes és hathatós támogatásra és szakszerű berendezésre is van szükségünk.

Polgártársaink megbocsáthatlan, a könnyelműséggel határos közönbössége által megnyugtatta teljes biztonságban vélik magukat, nem is gondolnak annak lehetőségére, hogy egy szép éjjelen álmukból felzavarva, arra ébredhetnek, hogy fejük felett saját házuk ég és a hiányos segélynyújtás és a tűzoltás intézménye iránt fenálló közöny következtében önévéreiket sem lennének képesek megmenteni, és ráadásul még vagyonuk is elpusztul a lángokban.

Ilyenek városunk tűzbiztonsági viszonyai. Tűzoltási célok tekintetében városunk vízforrásai oly csekélyek, hogy a Nyitra folyón kívül alig van néhány megfelelő kutunk. Ha már szertár, szerek és tűzoltóság dolgában nem is vagyunk a budapesti hivatásos tűzoltósághoz hasonlóak, úgy az említett ok elég arra, hogy tűzesetnél nem léphetünk az elvárható erélyvel és eredménnyel akcióba!

Ezen kívül még a következő fogyatékokra vagyok kénytelen tisztelt polgártársaink becses figyelmét felhívni. Tűzalkalmával (ha ez plane éjjel történik) nálunk a következő — a 16-ik századba illő — eljárás van foganatban, a mit sajnós a jelenlegi viszonyok mellett az üres kassza miatt nem lehet megváltoztatni, és pedig:

A városházán levő tűzoltói őrszobában három tűzoltóból álló tűzország van naponként esti 9 órától reggeli 6 óráig.

Tűz esetén a városban járó éjjeli őrök egyike feltéve, hogy valamely utca sarkon el nem aludt, értesíti a városházán levő őrséget a tűzről, az őrparancsnok egyik emberét az Uj-utcában lakó kürtöshöz annak fellármázására, másik emberét pedig a vágóhid melletti majorban elhelyezett előfogatokért kénytelen küldeni. A kürtös fellármázza a városban szerte-szét szorva lakó tűzoltókat, addig a másik őrszem a városi kocsisokat keltegeti, ami tekintettel az egész napi munkától elcsigázott kocsisoknál bizonyos időt igényel, míg végre nagy káromkodások közepette eléri azt, hogy a kocsisok lovaikat felszerszámazzák és nagy nehezen a majorból egész a városháza udvarába, a hol a tűzoltói felszerelvények vannak, eldöcögnek. Ez magában véve, a legminimálisabb

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCÁJA.

A bolygó tűz.

Irta: **dr. Schmidt Kurt.**

Különös, hogy a bolygó tűzről úgy írnak, mint általánosan ismert dologról, a nélkül, hogy okát kellőleg megmagyaráznák, vagy a tényeket elegendően megállapítanák. Igaz, hogy az előítélet meg csalódás nagyon rászolgált arra, hogy a tudomány kissé bizalmatlan legyen a bolygó tűz iránt: de másrészt nem szabad egyszerűen lenézni olyan jelenségeket, melyeket a vegytani laboratóriumban önkényesen elő nem idézhetünk, vagy megmagyarázni nem tudunk. És pedig annál kevésbbé, minél inkább biztos, hogy elsőrangú természettudósok a bolygó tűz valódiságát elismerik.

Bolygó tűz alatt azon apró lángocskákat értjük, melyek közel a föld felületéhez jelentkeznek, ugráló, nyugtalan mozgást végeznek és ismét hamar eltűnnek. Különösen temetők, mocsaras helyek, tőzeg-telepek s egyáltalában, hol rothadás fordul elő nagyobb arányban alkalmas talaja a bolygó tűznek. A jelenség nem ritkán oly erős, hogy magas láng alakjában néha nappal is látható.

Soroljuk elő az ujjbkkori megfigyeléseket.

Bessel, csillagász 1838-ban, az „Annalen der Physik und Chemie” című folyóiratban a következőket beszéli: Első bolygó tüzet 1807. dec. hó 2-án láttam egy borus, szélesenedes éjszakán, mikor közbe-közbe gyenge eső szemergett alá. Ez számos apró lángocskában jelentkezett, melyek egy, álló vízzel ellepett talaj felett mutatkoztak; és miután rövid ideig világítottak, ismét eltűntek. E lángok színe kissé kékes volt; hasonló a hidrogengáz színéhez; erőssége pedig nem mondható nagynak, mert sem a talajt nem világították meg, mely fölött lebegtek, sem pedig világosságot nem fejtettek ki, dacára hogy a láng számos volt. Hogy hány láng volt összesen, és mennyi ideig volt látható igen nehéz meghatározni. Mondhatnám, hogy körülbelül száz, és azt tartom negyed óráig tartott a látomány. A lángocskák néha mozdulatlanul maradtak, máskor meg vízszintes irányban lebegtek tova. Az egyik szemtanu a lángcsoportokat költözködő vízi madarakhoz hasonlította. Csak azért említem ezt, hogy a jelenséget érzékileg is kissé felfoghatóvá tegyem.

A környéken igen nagy tőzeg-telep található, t. i. Brema tájékán volt, s a tőzeg „macskák” kiemeléseivel támadt mélyedések felette alkalmasak voltak az esővíz összegyülekezésére. A tőzeg

mezőt egy folyó szeli át. Az evezősök, kik csónakomat hajtották, éppenséggel nem voltak meglepetve a tünemény által. Ők — mondják — ezt igen gyakran látják, midőn éjszaka a bremai vásárra iparkodnak. Ha a talaj természete nem változott, akkor a bolygó tüzek ott ma is láthatók. — Eddig Bessel; de az általa közelebről is meghatározott mezőn manapság a bolygó tüzeknek nyoma sincsen.

Ritka szépségben szemlélhette e jelenséget List Tivadar a Fulda-völgyben. Az „Annalen der Physik und Chemie” 1859. évfolyamában a nevezett szerző a következőket írja: „Útközben Oberwegfurth és Steinbach között (Hessen nagyhercegségben) feltűnt valami, ami érdeklődésemet felette lebilincselte. T. i. bolygó tüzek voltak, számra nézve körülbelül száz. A Fulda-völgyet sűrű nehéz köd takarta és penészes szagu nedves gőz telítette a levegőt. Hirtelen feltűnt alig két lépésnyire tőlem egy kis láng az országút szélén. Először csalódásnak néztem az egészet, de a hold egész világosan sütött és teljesen magamnál voltam. Hogy annál jobban meggyőződjem róla, közeledtem a lánghoz, de midőn már csak egy lábnyira voltam tőle, hirtelen eltűnt. Alig egy másodperc múlva láttam egy másikat, harmadikat, negyediket. Minden lángocska nyugodtan maradt

számítás szerint, ha a kocsisok bármennyire is sietnének, egy fél óránál több időt vesz igénybe, de most még csak a szertárnál vagyunk innen a vészhelyére kell a szereket vontatni, ott megérkezve azt tapasztaljuk, hogy rendesen egy vagy másfél órával a tűz keletkezése után érkezünk.

Sajnos, hogy városunk intelligensebb elemei, kiknek házaik és egyéb éghető ingatlanai is vannak, és akik már saját vagyoni megvédelem érdekében kötelesek volnának ezen humánus intézményt részint személyes közreműködésük, részint pedig anyagi pártfogásukkal támogatni távol tartják magukat, közreműködésükkel egyáltalán nem szerencsétlennek, anyagilag pedig nagyon kevesen támogatnak, de annál többen kritizálnak, amit szívesen fogadnánk, de csak úgy, ha a kritika alapos lenne, és ha a kritikával a testületet fentartani és a fennálló mizeriákat megszüntetni lehetne.

Egyletünk működő tagjainak száma jelenleg 47, ezek közül egyetlen főparancsnoknak van egy kis eléghető holmija, a többi kivétel nélkül vagyontalan, földhöz ragadt szegény ember.

Pártoló tagjaink száma 60, holott Nyitrán köztudomás szerint 980-nál több a háztulajdonos, hol késnek ezek, akiknek erkölcsi kötelességük volna az egyletet támogatni? Így tehát könnyen érthető, hogy egy anyagi gondokkal küzdő intézmény már magában véve sem állhat hivatása kellő magaslatán.

Víz dolgában (műkifejezéssel élve) pedig oly nyomorultan vagyunk, hogy például a Felső-városban, Vármegye-utcában, Piarista-utcában, Plébánia-utca, Szt. András-dombon egyáltalában tűzoltói célokra használható egyetlen egy kút sincs; a Tóth Vilmos-utcában és a Kossuth-téren pedig össze-vissza négy kúttal rendelkezünk, úgy, hogy tűz esetén a vizet a Felső-városba a Nyitra folyóból a többi utcába

pedig a Tóth Vilmos-utcából, Kossuth-térről esetleg a Párutcáról vagyunk kénytelenek szállítani, a mely körülmény tekintélyes hosszúságú tömlővezeték igényel és testületünk csekély létszámára való tekintettel complicatiók miatt nehezen fogantatható, a tömlők pedig drága pénzbe kerülnek, a mivel a városi háztulajdonosok jóvoltából, sajnos nem rendelkezünk, ami pedig szintén igen fontos körülmény; a tömlők megfelelő elhelyezhetőség hiányából nagyon romlanak és így folytonos anyagi áldozatokra kényszerítik az egyletet.

A Felső-városban keletkező tűz az egész városrészt pusztulásra vonná maga után.

Az említett mizeriákat betetőzi azon körülmény, hogy ezeket érő felszerelvényeink elhelyezésére tisztességes szertárunk nincs, tömlőink és szereink a külső piszok behatása alatt mind pusztulnak, télvíz idején a szerek szerkezete befagy, a felhalmozott könnyen elemelhető tárgyak ellopatnak, tömlőink kellő szárító hely hiányából rothadnak stb. stb. Szóval csupán az isteni gondviselésnek köszönhető, hogy városunkban a tűz még az eddig tapasztaltaknál nagyobb pusztításokat nem okozott. Addig míg a városnak vízvezetéke, ha ez keresztülvihető nem volna, legalább több ciszternája nem lesz, hogy ezekbe az abszolút vízhiányban silylő helyeken tűzoltási célokra víz összegyűjtessék és készletben tartassák, míg az úgynevezett kapitány kutaknak vízzel való ellátása a házi uraknak kötelességévé nem tétetik, míg a tűzjelzés, mint ez Nyitránál jóval kisebb városokban rég meg van, telephonnal esetleg villamos csengővel létesíttetni nem fog, míg a már évtizedeken át vajdó szertár kérdése meg nem oldatik, illetve a szertár végrehalására fel nem épül, addig városunk tűzbiztonsági állapota félelmetes bizonytalanságban fognak maradni.

És hogy mindezek létesüljenek az

nem a tűzoltó testülettől, hanem a város nagyérdemű közönségétől függ.

Figyelmeztetésként legyen szabad még megemlítenem, hogy nagyon kárhözható az utóbbi időben itt lábra kapott, — tűzbiztonsági szempontból veszedelmes — építési módszer, mint pl. Kallai, Bartha, Lessner-féle stb. szűk bejáratú sikátorban, a hová szerrel bejutni nem lehet, és a hol az udvarok oly szűkek, hogy tüzeset alkalmával a mentési munkát a lehetetlenséggel határos.

Egy öreg tűzoltó.

Az autonómiai kongresszusból.

Budapest, jan. 30.

Kedves Barátom!

Az Apponyisták és a püspöki kar szövetsége döntötte el az általános szavazást, evvel a kormány álláspontja győzött. Közvetlen az általános szavazás előtt tartott beszédemben rámutattam ennek a szövetségnek a lehetetlen voltára; mert Apponyi még ennek a silány javaslatnak a leszállítását is helyezte kilátásba, a püspöki kart pedig a memorandumában kikötött erdélyi autonómia mértéke köti. Mégis egyesülve leszállított bennünket.

Az Apponyistákat Apponyi személye, a püspöki kart meg az vezette, hogy kikerüljek annak a látszatát, mintha miattuk hiúsulna meg az autonómia.

A jelen hét folyamán bementünk a részletes tárgyalásba, hogy megmentjük a megmenhetőt. Itt első sorban alapvető a 11. és a 12. §, mely az alapokról és az ezekből fentartott középiskolákról szól. A keddi ülésen került ezekre a sor.

Vezérletünk jókor értesült róla, hogy a püspöki kar terve a 11. §-on átsiklani, illetőleg azt a mostani szövegezésben, mely alapjainkra a miniszteri kezelést szentesíti, elfogadtatni és a kongresszust elnapoltatni.

Ezt meg kellett akadályozni és pedig olyképen, hogy vagy a kongresszust kellett határozatképtelenné tenni, vagy a 11. és 12. §§-okat együttesen a későbbi tárgyalásra halasztani.

Láttuk, hogy ha belemegyünk a szavazásba, leszavaznak, pedig ehhez mi még passiva asszisztenciát sem akartunk nyújtani. Léven pedig a politika egy nagy huncutság, mely különféle eszközökkel dolgozik, az első módot választottuk. A mint t. i. a 10. §-t letárgyaltuk, Ugron egy intésére a baloldal távozott a teremből s Ugron

egy helyben, nem ugrált, nem táncolt ide oda. Mindazáltal nagyon óvatosan kellett közelednem felejük, ha azt akartam, hogy el ne aludjanak, hogy a levegőt mozgásba ne hozzam.

Ha elővigyázó voltam, közvetlen közelébe juthattam a lángnak. Tyúktojás nagyságú tűz volt ez, mely egész nyugodtan pihent a fűszálon, vagy pedig a gyp között. Legtöbbjének színe zöldes-fehér volt és meglehetősen világoságot terjesztett. Némelyikhez annyira közeledtem, hogy a kezemet egészen a láng közepébe melyeszthetem, de nem éreztem semmi meleget. De ha csak egy ujjamat is mozdítottam azonnal eltűnt a láng. Némelyik keletkezésénél bizonyos pattanás volt észlelhető. A világítás tartama 1 egész 1 és fél percig tartott. A hold t. i. oly fenyesen sütött, hogy figyelemmel kísérhettem az óram mutatólapját szemem nem kaprázott, mert midőn másfelé néztem, nem láttam lángjelenséget sehol, már pedig a szem kapráztatásánál mindenütt kellett volna olyasmit látnom.

Müller a „Physika tankönyvében“ elmondja, hogy 1859-ben a Loppio tónál (Dél-Tirolban) a parttól 4—6 méter távolságban látott bolygó tüzeket. Nádszálak között, közel a víz felületéhez olyan helyen, hol a tó nem volt egészen 2 méter

mély, gázlángnagyságú tüzek jelentkeztek, melyek mintegy 30 másodpercig világítottak.

Az a körülmény, hogy a lángocska az egyik helyen hirtelen kialudt, s mindjárt mellette egy másik meggyulladt, megmagyarázza a csalódást, mintha e lángok ugráltak volna. A fény gyöngés és zöldes-fehér volt kissé sárgás színezettel. Semmi nesz vagy szag nem volt érezhető. Rám azt a benyomást tette az egész, mintha felszálló gázbuborékok gyulladtak volna meg.

E tünevény néha messze kiemelkedik a közönséges méretekből és hatalmas lángokban s fantasztikus tűzkepletekben mutatkozik. Így a „Natur“ című folyóirat IX. kötetében egy szemtanu a következőket írja: „Midőn 1858. szept. 22-én, Saaz vidékén (Csehország) egyik földemre mentem, mintegy 100 lépésnyi távolságban jelentékeny tüzet vettem észre. Csodálkoztam, hogy ezen a helyen és ebben az időben — esti 5 $\frac{1}{2}$ óra volt — miként keletkezhetett e tűz, miután éghető anyag sehol sem volt látható. Lassan feleje közeledtem, s meglepetve láttam, hogy e tűz füstöt nem fejleszt, terjedelme és magassága állandóan változatlan, alakja és színe a közönséges tüztől teljesen elütő. Minthogy nyugat felel közeledtem a jelenséghez, a kedvező keleti szél miatt egész öt lépésnyi távolságra férhettem hozzá.

Most a láng 5—6 hüvelyknnyire állott a föld fölé, magassága 6—7 láb, átmerője alul mintegy 3—4 láb lehetett. S dacára a jelentékeny lángtömegnek még közelében sem éreztem semmi sugárzó hőt, nem láttam füstöt, nem hallottam pattogást vagy ropogást, egyáltalában semmit, ami közönséges tüzre engedett volna következtetni.

A láng alakja gúlaszerű volt, alul teljesen kerek, fent csúcsban végződött. Színe kékes-fehér, kívül sárgás-fehér s e mellett oly átlátszó, hogy rajta keresztül a szemközt levő tárgyak világosan a legélesebb határolással voltak láthatók. Nyolctíz pernyi szemlélés után a szél elebe került, de mihelyt valami mozgást csináltam a fejemmel vagy végtagjaimmal a láng is fölemelkedett a földről az általam végzett mozgás arányában, úgy hogy méltán attól tartottam, hogy vagy szétfolyik vagy pedig elkapja a szél.

Ez ellen azonban eléggé védve volt a színhely, mely vízmosás volt. Végre látni akartam a tünevény végét és erősen megcsóváltam a kalapomat. A jelenség felemelkedett, belekerül a széláramlatba s nyugatnak fordult, de nyugodtan és egyenletesen mintegy 20—25 lábnyi magasságban. S egyszerre a fejem fölé került. Alulról tekintve sem színeben, sem alakjában nem változott.

szólásra jelentkezett. Mivel — úgymond — nagy fontosságú paragrafushoz értünk, mely alapjainkról intézkedik, kívánja, hogy ezt igazán határozatképes ülés tárgyalja, azért a tagok megszámolását követeli.

Ekkor meglepetve veszi észre a többségi párt, hogy a terem egy egész szárnya üres s az ülésen csak 73 tag van jelen, pedig 88-ra volt szükség. Akkor látták, hogy Ugron keresztülhuzta számításukat s hogy nekünk is van eszünk arra, hogy be ne csapjanak, Szápáry elnök kénytelen volt az ülést feloszlatni.

Mi csak este a Pannoniában értesültünk az eljárás sikeréről, hogy vagy félórát várt az elnök, telefonáltak embereikért jobbra-balra, mert a többség számos tagja pesti lakos, de nem tudtak fogni tagokat határozatképes számmal.

A sakkhúzás sikerült; a nyomás alatt a püspöki kar részéről (Samassa-csoportból) este a konferencián Zichy Nándornál megjelent Szmezsányi püspök és hajlandónak mutatkozott arra, hogy a 11. és 12. §-t együttesen halasztják a későbbi tárgyalásra.

A szerdai ülésen csakugyan meg is tette az indítványt; de akkor felállott Apponyi s bekövetkezett az, amit én már a szombati ülésen jeleztem, felmondta a püspöki karnak a szövetséget. Rámutatott arra, ami Schlauch beszédében mindjárt kezdettől fogva olyan kétértelműleg hangzott, hogy a püspöki kar elfogad módosításokat, melyek az autonomia létrejöttének lehetőségével összhangba hozhatók, most pedig — úgymond — azt látja, hogy ők ennél magasabb módosításokat fognak előterjeszteni. Látja, hogy értesülései szerint így a tervezetet nem fogják szentesíteni, azért elhárítván magáról a felelősséget, az utóból eláll s a vezetést átadja a püspöki karnak.

Ez a kijelentése láthatóan nyomasztólag hatott a püspöki karra; lám ha kezdettől fogva erélyesen lépnek fel, ha belátják, hogy az ellenzék álláspontjánál végleg ők sem fogadhatnak el — jogfeladás vádjá nélkül — kevesebbet: mily másképp fejlődtek volna a dolgok. Samassa érsek kemény nyomásának engedtek s most milyen kátyuba kerültek!

Apponyi jelezte, hogy a püspöki kar módosításai szerint alkotandó autonomiából nem lesz semmi, hát a püspöki kar ezt előre tudhatta volna: miért szavazott hát az általános szavazásnál Apponyiékkel?

A 20. §. tárgyalása után — ebben van a tervezet általános része — a tárgyalás ismét félbeszakad s vagy két hét múlva folytatódik... A

Azután egy erősebb szélrohamnál lefelé fordult a völgynek s mintegy 50 lábnyi távolságban számos apró, ökölnagyságú tűzgolyóvá szóródott szét, melyek a szerint, milyen helyzetben voltak a lenyugvó naphoz, különböző színárnyalatot mutattak.

E szétbomlás után mintegy 30 másodperc múlva pisztolylövéshez hasonló pattogás volt hallható, csakhogy rövidebb és gyöngébb és a jelenlét eltűnt. Azonnal oda siettem, de nem láttam semmi nyomát, még csak valami különös szagot sem éreztem. A levegő száraz volt, hőmérséklet 14 fok Celsius, a légsúlymért magasán állott. A hely, hol állottam, mocsaras volt, alapja zsiros agyag, felül humus homokkal keverve. A tudósító megjegyzi, hogy Saaz községtől nyugatra, augusztus hó közepe táján esti 9—11 óra között, sőt nagy égháború előtt és után másnapokon is nagy tűzcsomók, lángkévek, úgynevezett „égő emberek“ törnek elő a földből, melyeket saját és mások tanúsága szerint, a szél néha óra távolságra visz el. A népmonda e helyet Peklo-nak (pokolnak) nevezi.

(Vége köv.)

végén, hosszú munka és sok költség után pedig ismét nekünk lesz igazunk, hogy inkább semmi autonomia, mint ilyen autonomia.

Igy vagyunk, az irányadók ingadozó magatartása miatt.

Érdekes a kongresszuson Samassa érsek alakja; mindenkit leszid, aki másképp beszél, mint ő akarja; embereivel sorba téteti a módosításokat; ő volt Apponyinak és Horánszkyknak legerősebb támogatója s most a töprengő Apponyi ott hagyta, azt mondta, hogy tovább nem követi. Kíváncsiak vagyunk, hogy hogyan fog kinézni Apponyi további viselkedése.

A rosszul kezdett játéknak — hiába — jó vége nem lehet. Talán még fordulhatna a püspöki kar a Felsőházhoz.

Dr. Dudek.

Major, vagy Rudnay?

Erre a kérdésre kell felelniök a zsámbokréti kerület választó polgárainak.

Októberben az volt a kérdés Rakovszky-e, vagy Rudnay? A választók bizalma a néppárt jelöltje felé irányult és az nagy többséggel győzött.

Megsértetők derek elvtársainkat, ha pártunk iránti hűségükben kételkednének és arra a föltevésre jutnánk, hogy elpártoltak tőlünk és a liberális párthoz csatlakoznak, mely annyi idő alatt rabigában fogva tartotta őket. Isten ments! Azt közülök egy sem teszi meg, sőt ellenkezőleg, mert a mint örvendetesen halljuk, számuk úgy a hivatalos zaklatások, valamint a kijózanodás következtében jelentékenyen megsaporodott s így győzelmeink dicsőbb, a liberálisok bukása pedig szegényteljesebb leend, mint októberben volt. Adja Isten, hogy így legyen! Hisz a zsámbokréti kerület legjobban érezheti a 34 éves liberális uralom terhét és mondhatja, mit eredményezett az és mire juttatta az oda való szegény népet, mert az u. n. alkotmányos éra óta liberális képviselőt választottak. Utolsó követjük a miniszterelnök sógora volt. No, és hogyan törődött a kerület érdekeivel? Mit tett a nép javáért? Mivel hálálta meg a választók bizalmát? Vagy talán a bőséges áldomással fizette meg azt? Adott-e alkalmat arra, hogy a keresztény választók, rabszolga módra továbbra is támogassák a liberálisok uralmát és saját érdekeikkel ne törődjenek és önvédelemről ne gondoskodjanak? Feleljenek erre magok a választó polgárok. En csak arra figyelmeztetem őket, hogy a mint eddig nem törődtek velök a liberális képviselők, úgy a jövőben se várjanak tőlük védelmet, pártfogást és segítséget. S így, mint jó kereszténynek és derek néppártiak mind egy szál Major Ferencre szavazzanak. A méltó a bizalmukra, mert csak oly néppárt és liberális verő mint Rakovszky. Különbön ismerik személyesen, hisz még novemberben bemutatkozott nekik, a mikor Rakovszky, Trubinyi és Brestyenzky Kálmán kíséretében beutazta az egész kerületet.

Rudnay Sándor érdekében úgy a fő- valamint az alispán korteskedett a kerületben. Látogatásukat annak tartja a nép. Azzal is csinálnak hangulatot mellette, hogy a kerület szülőltje, hogy az ő családja közel ezer év óta lakik ott és hogy több neves férfit adott a hazának.

Nagyon szép! Ebben nem kételkedünk, csakhogy kérjük: mit tett ez a híres és régi család a kerület javáért? Adott a népek erdőt, mezőt, iskolát, vagy mást? Talán alapítványokat tett a szegény nép gyermekeinek javára? Talán árvaházat, vagy kórházat építtetett? A vagy talán védelembe vette a szegény népet a liberális basák zaklatása és jogtiprása ellenében?

Semmi sem hirdeti, hogy Rudnay Sándor méltó lenne a választók bizalmára, mert csak azzal emelt magának emléket a kerületben, hogy hat évvel ezelőtt jog, törvény és igazság szerint állította össze a választók névjegyzékét és — ezen liberális háromság értelmében vitte keresztül a választást. Nem hiszem, hogy jogtiprásért és lelkiismeretlenségé miatt a választók bizalmukkal megtisztelnék és kitüntetnék. Ép ezért, föl testvérek egytől egyik Major Ferenc zászló alá! Kövessétek a galgói és a stomfai választók hősi példáját, kik a második választás alkalmával is megmutatták, hogy liberálisokról, mely csak gyászt, nyomort és keserűséget szült, hallani sem akarnak. Erősen hisszük, hogy a pártunkhoz hű elvtársaink nagyobb lelkesedésre fog titeket serkenteni, hogy győzelmek annál fényesebb és az ellenfél szégyene annál nagyobb legyen! Mint vitéz katonához illik, egy szál Major Ferencre szavazzatok! Hadd visszhangozzék az egész kerület győzelmes kiáltástoktól! Hadd lássa az ellenfél, hogy meg-

szüntetek rabjai lenni! Hadd lássák, hogy zsidókon, hivatalos személyeken és szomsz. torkú himpellérekén kívül más elvtársuk nincs és hogy itt a liberalizmus örök időkre el van temetve. Zaklatásoktól, üldözésektől és birságolásoktól ne féljete, de ne is adjatok erre alkalmat, mert ezt nem is szabad tenni. Hallgatnak azok az urak, mihelyt észreveszik, hogy a nép meg nem adja magát.

Nem is! Soha!

Föl tehát azokkal a zászlókkal!

Keresztény elvekért mindnyájan talpra álljatok!

Egytől egyik kiáltstok: Éljen dr. Major Ferenc!

N. i.—

A nyitra-zsámbokréti választás.

Eszem agában sem volt, — írja a kiküldött tudósítók — hogy micsoda nehézségre vállalkoztam akkor, amikor a tisztelt szerkesztő úr felszólítására elvállaltam azt a nehéz munkát, hogy b. lapját a zsámbokréti kerület választási mozgalmairól értesítem. Azt gondoltam, hogy miként a múlt évi szeptember hónapban, úgy most is kerékpáron befutom a 100 km. hosszú kerületet, azonban ebben alaposan csalódtam; a kerékpározás a nagy tenger sárban lehetetlen volt. Utam nagyobb részét vagy gyalog vagy parasztkocsin kénytelen voltam megtenni. Az a benyomás, hogy a néppárt sziklaszilárdan áll, nem fogyott meg, sőt több községben megsaporodott, e szerint, ha október 2-án Rakovszkyknak 385 szótöbbsége volt, az én számításom szerint Major-nak most legkevesebb 420 többsége lesz. A szabadelvű párt helyzetét megnehezíti azon körülmény, hogy az egész kerületben nagyobb uradalom nincsen, kivéve a Tökésújfalut, a hol báró Haupt és Kis-Vendéget, a hol báró Stummer befolyásolja a választókat a liberális párt javára. Azonkívül Zerdahely és Családka lutheránus, Zsámbokrét zsidó lévén, igen természetes, hogy egyuttal liberálisok is. A többi községek vagy egészben, vagy fele részben néppártiak.

Érdekes a két párt körútja is. Rudnay nagy kísérettel megy és sehol se beszél. A liberális községekben ez felesleges; a néppárti községekben meg nem tanácsos. Major ellenben nagyon szegényesen, minden kíséret nélkül járja körútját, rendszeren egy vagy ketten kísérik. A hová jön mindenütt sokadalom fogadja, banderium, zenekíséret, öröm és lelkesedéssel. A tót néphez mindenütt magyarul beszél, amit aztán valaki pár szóval tolmácsol és ami izgatásnak még csak árnyékát sem bírja. És mégis bámulatos az a lelkesedés, a mellyel fogadják. A szabadelvű pártiak mindenütt vígan vannak. A mikor a sötétség leple ráborul Nyitravölgyére, az egyes községekben ének és éljenzés hallható. Valjón kik azok? A szabadelvűek. A néppárt ellenben nagyon csendes. Sehol semmi nyomát sem láttam annak, hogy a néppártiak mulatnának. A szabadelvűek is elismerik, hogy a néppárt nem itat; sőt ellenkezőleg, maga a nép kínálja meg jelöltjét, hol kalácsal, hol más enni valóval.

Abból, hogy a kerületben több Rudnay-féle zászló leng mint Major-féle, arra lehetne következtetni, hogy a Rudnay-párt erősebb mint a Major-párt, ha ott nem látnánk a sok Major-féle plakátot, a melyekből igen sok kóroszúra van foglalva. A Major-párt alig 250 zászlót osztott ki a kerületben s esupán a szavazóknak adják; holott Rudnay-párt talán háromszor annyit is osztott szét. Vannak házak, ahol nincsen szavazat és mégis ott leng a Rudnay zászló; vannak olyan házak is, a hol egy szavazat mellett két zászló is leng. S a míg a néppárti zászlóknak nagy kelendőségük van, úgy hogy neheztelve távoznak, a mikor Major-féle zászlót kérnek és nem kapnak; addig a Rudnay-féle zászlókat egyenesen a házba küldik, ahol nem egyszer visszautasítják.

Érdekes dolgot hallottam Divéken. A mikor a Rudnay-féle zászlók Zsámbokréten elkészültek, felrakták szekerre és olyan gondosan becsomagolták, mintha valami üvegárut szállítanának. Amikor az egyes néppárti községeken keresztül vonult a szállítmány, már ott volt a hivatalos közeg, hogy az esetleges megrohanástól megvédje. A szállítmány így baj nélkül került Divékujfalura, a hol Rudnay István lakik, a jelölt édes atyja. A fuvarosok azon hisztemben, hogy Rudnay István ur szívesen fogja őket fogadni, a szállítmánytval egyenesen az ő udvarába tartottak, de mekkora volt álmélkodásuk, midőn Rudnay István rájuk kiáltott, hogy minek hozzák ezt az ő udvarába és meg sem engedvén, hogy nála megháljanak, keres-

mába utasította őket, és egyben megtiltván nekik, hogy az ő kontójára ott egy krajcárt se költsenek el. „Megmondtam neki (már t. i. fiának) hogy minek erőlködik.” A zászlóknak Dívekujfalun való fogadtatása után a fuvarosok egy csendőr kísérete mellett Rudnóra elszállították, a hol azokat a privígyei szolgabíró vette át.

A kerület iszonyatosan meg van rakva liberális kortesekkel, a kiknek legnagyobb részét hivatalos személyzet képezi. Különféle ürügy alatt fogdosák a választókat, eddig a néppártra nézve minden nagyobb kár nélkül. Papokkal és egyéb néppárti választókkal alig találkoztam. Azok inkább a megfigyelő álláspontra helyeznek; az itatás és vesztegetésről jegyzőkönyveket vesznek fel, a melyek mindmegannyi fényes bizonyítékok lesznek annak igazolására, hogy még Szell miniszterelnök és Kramolin főispán alatt is micsoda „tisztá” választások voltak. A néppártnak legnagyobb kortesei azok, a kiket a számbokréti és a privígyei szolgabírák pénzbírságokkal puhítottak. Úgy vettem ki, hogy a liberálisok legnagyobb rohamot intézték a rudnói völgyre, a mely az egész kerületben legszegényebb és a melyben aránylag a néppártnak legtöbb szavazója van. A nép itt úgy látszik ezt tudja is, s hogy a korcsmában kísértésnek kitéve ne legyen, kerülik a korcsmát, a mi felett a zsidók nagyon panaszkodnak.

Novák vidékén azt hallottam, hogy a két Lehota és Podhragy tájékán egy liberális kortes vallomása szerint a néppárt oly erős, hogy még hozzájuk férkőzni se lehet. Belapatakára a sissói és a kolosi völgybe már nem volt időm elmenni, de hallottam, hogy ott is úgy áll a néppárt mint okt. 2-án, igaz-e nem tudom.

Lapunk zártakor egy más tudósítónk Tapolesanyból arról értesít, hogy jan. 30-án Dr. Major Paskával Lenárt választási elnökkel jártak, hogy a választás napján követendő eljárásáról egyet-mást megtudjanak. E szerint a pártok a választás napján úgy volnának elhelyezve, mint a hogy okt. 2-án voltak. *Passe-partout* csupán a hivatalos közegek fognak kapni. A választási elnök és az egyes pártok közötti összeköttetést egyes e célra kijelölt bizalmi férfiak fogják fentartani, a kiket a két párt neki bejelenteni fog. Lenárt elnök az iránt is nyilatkozott, hogy a választás meddig fog elhúzódhatni. Szerinte ha minden választó átlag egy percig fog szavazni, úgy reggel 9 órától este 9-ig 1440 választó szavazhat. Mivel azonban a 68 község azonos-ági tanuinak megesketezése szinten időt rabol, (Egyszerre, vagy legalább nagyobb csoportokban kellene felesketni. Szerk.) mivel továbbá, a betegeket kivéve, mind a két párt felvonul az ő híveivel, az 1870 választóból legalább 1700 felvonul, így a számbokréti-kerületi választók el lehetnek rá készülve, hogy a választás éjféltáncig fog húzódnai. Az úr Isten irgalmas legyen a szegény néppárti választóknak, annál is inkább, mert az egész időt szabad ég alatt kénytelenek lesznek eltölteni. (Míg a néppárti emberek szabad ég alatt dideregnek, addig Szell Kálmán rátóti *tehenei* fedel alatt lesznek. Szerk.)

Újdonságok.

Meghívó.

A nyitramegyei ellenzék központi végrehajtó bizottsága folyó év február hó 13-án Csütörtökön d. u. 3 órakor Nem-csek Ferenc kanonok úr ő nagysága lakásán Nyitrán értekezletet tart, a melyre a megye ellenzéki erelmű tagjait tisztelettel meghívja

Nyitra, 1902. január 28.

gróf Kunyady László.

Bende Imre nyitrai püspök úr ő mlga és dr. Dudek János egyházmegyei autonómiai követ jan. 31-én Nyitrára érkeztek.

Kinevezés. Panghy Ignác, galgóci albiró Szenicre járásbirónak és dr. Fischer Ede, zombori törvényeszéki aljegyző a nyitrai járásbírsághoz albiróvá nevezetett ki.

Áthelyezés. Teleky János, áll. pölgári iskolai tanító Galgócra hasonmínőségben Ujvidékre lón áthelyezve a kultuszminiszter által.

— Mi úgy tudjuk, hogy Teleky úr 1901. okt. 2-án a néppártnal szavazott. Az 1902. jan. 9-én tartott választáson pedig ugyan nem szavazott egy pártra sem, de egész nap a néppártnal tartózkodott. Vajjon ez az áthelyezés is most év-közben csupán a tanügy érdekében történt, arra méltán kíváncsiak vagyunk.

Eljegyzés. Dr. Holbay Pál miavai szolgabíró jegyet váltott Kapitány Irén kisasszonnyal, Kapitány Gyula nyitrai p. ú. tisztviselő leányával. — Hanvay Gyula eljegyezte Bobok Margit kisasszonyt Verbőn. — Waldner Mihály Ó-Gyalláról eljegyezte Felsner Sáríkat, Felsner Jónás, nyitrai nagytőzsdés és vár. bizottsági tag leányát.

Esküvő. Nagyflórisi Nagy László közgazdasági író, a szarvasi takarékpénztár titkára, nagyflórisi Nagy Nep. János verebélyi ügyvéd és neje dicskei Dillesz Aranka fia, f. hó 25-én tartotta esküvőjét tót-soóki Soóky Mihály okl. magán-mérnök és neje pusztakovácsi és brogyáni Brogyányi Natália leányával, tót-soóki Soóky Albertinél Nyitra-Németiben. Násznagyok voltak a vőlegény részéről dr. Mihalovics Béla budapesti ügyvéd, a menyasszony részéről gyürki dr. Gyürky Gejza Nyitramegye tisztí főügyésze s a F. M. K. E. alelnöke. Az egyházi áldást Ikrényi József korosi esperes plebános adta az új pártra fényes segédlettel.

Tömeges tisztelet. Az utolsó megyei közgyűlésen dr. Kramolin Victor főispán egy egész sereg tiszteletet nevezett ki, és pedig tiszteletbeli főjegyzővé Dopesányi Istvánt, tb. főszolgabíróvá ifj. Bokros Jánost, Steiner Gyulát és Czocher Kálmánt; tb. árvaszéki alelnökké Csemniczky Gézát, tb. aljegyzővé ifj. Sándor Pált; tb. főorvosokká dr. Biringer Ferenc és dr. Munels Lajost; tb. főszámvevővé Géczy Józsefet; tb. fő-ügyészekké Bohunka Gézát, idb. Sándor Pált és dr. Szulyovszky Dezsőt; tb. ügyészekké dr. Dohmann Ferenc, Sándor Ferenc (†), dr. Kürth David, Kropácsy Jenő, Simonyi Alajos, Lulyák Antal, Koronhály Lőrinc, dr. Terstyánszky Géza, Subert István, dr. Sztránszky Szidor, Chemez Sándor, Mitták Albert és Pollák Izidor ügyvédek.

A nyitrai katolikus körben e hó 9-én vasárnap este fél 8 órakor hangversenyyel egybekötött tancmulatság lesz, melyre e hó 5-ig lehet jelentkezni.

Fargangi mulatságok. A nyitrai kath. legényegylet f. évi február 10-én (farsang utolsó hetőjén) egyleti helyiségében házalajpá javára színi előadással egybekötött tancmulatságot rendez. Kezdeté este 8 órakor. Belépő-díj személyenkint 1 kor. Mű-or. I. Az orvos és inasa. Bohozat I felvonásban Irta: Cupido, II. Az udvariás ember. Vig monolog Sziklay Jánostól. Előadja Tolnay R. III. A virágfakadás. Vigjáték I felvonásban. Irta: Murai Károly. Előadás után tánc.

A nyitrai polgári leányiskola önképző-köre február hó 2-án ünnepélyt rendez. Kezdeté d. u. 3 órakor. Belepti díj 1 korona. A tiszta jövedelem a kör könyvtárának gyarapítására fordittatik. Műsor: 1. „Sonatina.” Diabellitől. Zongora darab. 2. „A kis Savoyard” Költemény. Irta Ábrányi Emil. 3. „Népdal egyveleg” 4. „A levél.” Színmű 2 felvonásban. Irta Móra István. 5. „Norvegische Post.” Irta Heidenberger. 6. „La robe des tous les jours”, par Henrie Gilbert. Szavaltat. 7. „Az én tanyám.” Solo ének zongorával. 8. „Anyámhoz.” Tóth Kálmánól. Szavaltat. 9. „Az öreg asszony meseje.” Váraditól Melodrama. 10. „A leányzoba küzöben.” Színmű 1 felvonásban. Irta Bartha Irén. 11. „Judit.” Énekli a III. és IV. I. osztály

A báni kath. legényegylet február hó 2-án vasárnap Baában a „Korona-szálló” földszinti nagytermében, az egyleti pénztár javára tanceal egybekötött műkedvelői színi előadást rendez. Kezdeté esti 7 órakor. Színe kerül: 1. Gardedame. Bohozat 1 felvonásban. Irta Köcski Gabor. (Magyarul) 2. Magánjelenet Paulovics A.-tól. (Tót nyelven.) 3. Amanda. Vigjáték (tót nyelven). Irta Mikán Miklós. Előadás után tánc.

Az országos magyar vörös kereszt egyesület holicsei fiokja február hó 10-én Holicson az olvasó kör helyiségeiben saját pénztára javára zártkörű tancmulatságot rendez. Kezdeté 9 órakor. Belépő-jegy: családijegy 4 kor., személyjegy 2 kor., karzat 2 kor. Felülfizetések közönnettel fogadtatnak.

A nyitrai keresztény nőegylet január 27-én tartotta közgyűlést, mely rendkívül nagy számmal megjelent tagok élénk részvetele

mellett folyt le, Thuróczy Vilmosné ő méltóságának, mint az egyesület elnökének megnyitó beszéde után Csillaghy György titkár felolvasta az évi jelentést, a mely általános helyesléssel tudomásul vétetett. Határozattá emelkedett: 1) hogy a pénzügyminiszterhez a 25073 kor. adományért köszönő felirat intéztetik; 2) hogy a 25073 kor. fele összegén állami értékpapírokat vásárolnak, a másik fele összeget a nyitrai pénzügyintézetekben arányosan elhelyezik, s úgy az értékpapírokat, mint a betéti könyveket a nyitrai káptalannál elhelyezik; 3) hogy a gyermek menedékhelyek létesítésével megbízott dr. Ruffly Pál kormánybiztos azon javaslatát, hogy az egylet 40, lehetőségig nyitramegyei leánygyermeket államköltségen vegyen át nevelés és gondozásra, elfogadják, s az egylet most gondozott 20 fiút állami kezelésbe engedi át, elfogadtatott az is, hogy a felnőttébb leányok a főzés, vasalás, mosás és a fehérnemű varrásban ugyancsak államsegéllyel kiképeztesse. A további lépések megtételével az elnökséget megbízták. Ezzel kapcsolatban a közgyűlés elfogadta az elnök azon javaslatát is, hogy annak idején az elagott nők a menház épületéből kihelyeztesse, s részükre bérlet útján egy alkalmas helyiség szereztessék; 4) hogy az évi számadások alapján a felmentvény ügy a pénztárnok és ellenőrnek, mint a felügyelő bizottságnak megadatik s működésükért köszönet nyilvánítatik; 5) az elhalt Endrődy György felügyelő bizottsági tag helyére Modrányi Iván úr lett egyhangulag megválasztva; 6) az egyesület kötelekezőből kilépett testvértanácsnok helyébe a közgyűlés Boócz Antalné, Craus Vincéné, báró Haupt-Stummer Augustza, dr. Klobusiczky Károlyné és Majthényi Gézané úrnöket egyhangulag megválasztotta; 7) a közgyűlés az elnöknek a tagok gyűjtése iránti javaslatát elfogadta, a gyűjtés szervezése és vezetésével Tombor Cornelné úrnő elnöklete alatt Csillaghy Györgyné és özv. Kopcsányi Náundorné úrnöket megbízta. Megállapította azt is, hogy az aláírás 3 évre kötelez, ez azonban azonnal megszűnik, ha a tag Nyitravármegye területéről elköltözik, továbbá, hogy az évi tagdíj 8 koronánál kisebb nem lehet. A közgyűlés Thuróczy Vilmosné elnöknek kizárólag az ő érdemének tulajdonított azon ered néayért, hogy a pénzügyminiszter az egyesületnek 25073 koronát adományozott, egyhangú nagy lelkesedéssel köszönetet nyilvánított, s azt jegyzőkönyvében megörökíteni elhatározta. Elnök ezen az egyesület tagjainak őszinte szívből jövő elismerését halás köszönettel fogadta s a tagokat az általuk szolgáltnemes ügyben való további buzgó, összetartó közreműködésre buzdítván, a közgyűlést befejeztnek nyilvánította.

Új telefon előfizető. Dr. Kramolin Victor, főispán úr ő mlga belepett a telefon előfizetők közé. A főispán úr vezetéke a 16. számot kapta. Az ezen szám alatt szerepelt „Malatagyár” pedig az előfizetők sorából kilépett.

Juhász Vince nyitrai kir. járásbíró ünnepése. Miként lapunkban már említettük, Juhász Vince nyitrai kir. járásbíró február 8-án fogja betölteni Nyitrán működésének 25-ik évét, s ez alkalommal a nyitrai ügyvédi kar tiszteletileg fog a jubilánsnál tisztelegni. — Ertesülesünk szerint az ügyvédi értekezlet abban állapodott meg, hogy tekintettel Juhász Vince tiszteelőinek nagy számára, kik közül bizonyára számsan akarnak az ügyvédekkel a tiszteletben részt venni, ez a városi szám nagy teremben rendezi, hová a jubiláns az ügyvédek küldöttsége hívja meg. Szónokul Mérey Lajost választották.

Színházi heti műsor. Kedden február 4-én „Bánk bán” történelmi dráma. Szerdán „A kis alamuszi” operette. Csütörtökön „A zsába” bohózat. Pénteken bérletszűnetben felhelyárrakkal „Sulamith” opera. Szombaton „A modell” operette. Vasárnap „A piros bugyellaris” népszimű.

Letiltott korteskedés. Budapestről értesitenek bennünket, hogy Lukács pénzügyminiszter Rakovszky kívánságára táviratilag meghagyta a nyitrai pénzügyigazgatóságnak, hogy a számbokréti kerületben ne merjenek a pénzügyi tisztviselők korteskedni. Jó lesz reájuk vigyázni.

Tűz a Párutcán Január 25-én ismét volt alkalmunk egy sajnálatot keltő illuminációt szemlélni, mely a kezdetből itélve, ez évben nem az utolsó. A Kórház-uton egy nagy csűr, mely Szurovy tulajdonát képezi és a Zuck testvérek bérlik, fenti napon este 9 óra tájban kigyulladt. A tűz keletkezésének oka állitólág gyujtogatás. Hir szerint Zuckék kocscsa a tűz kiütését megelőzőleg alig 10 perccel nyílt gyertya világgal járt

a csürben ostora keresésének ürügye alatt. A kigyulladt csür tetején, a benne raktározott kocsi és pócegdör tisztító gépen, mely utóbbi néhány zsúpp szalmával volt körülrakva, csakis Bory György, Bory András, Bory János, Csentes József, Cziráky Mihály és Steffik Péter tűzoltók önfeláldozó tevékenységének köszönhető, hogy egyéb el nem égett. Emeltett tűzoltók halálmegevetéssel mászták meg az égő csürtől alig másfél méternyi távolságban álló szomszéd csürt és dacára annak, hogy az már három helyen fogott tüzet, nem törődve az arcukat erő pokoli hőszéggel és a felejők töduló fojtó füsttel, néhány putony vízzel meggátolták a tűz továbbterjedését. Tűzoltói szertár és mászóház jöjjön el a te országod; városi képviselő testület légyen ez a te akaratod, de már is.

Halálozás. Németh Speciosa irgalmas testvér, okleveles tanítónő a nyitrai kath. felsőbb leányiskolában, hunyt el a mult hétfőn. Hosszu szenvedés előzte meg halálát. Kinos betegeskedésének békés elviselésében mutatkozott az irgalmas testvér igazi önmegtagadása. Tanítványainak nemcsak oktatója, de igazi anyja, testvére volt. Temetése, melyet Czeizel Gábor, pápai praelatus ur végzett, jan. 29-én ment végbe nagy részvétellel. Nyugodjék békében. — Reithoffer Mór, Wels Amália, egykori kovarci nagybirtokosnő férje, Bécsben jan. 27-én elhunyt életének 45. évében.

Nyitra város népmozgalmi statisztikája 1901. évben. Született 561, házasság 155, és halálozási esetek száma 595. Ez utóbbi számban azonban ben foglaltatik azon körülbelül 150-re menő idegenek száma, kik a nyitrai kórházba betegen hozattak s itt meghaltak.

A Nyitramegyei Gazdasági Egyesület f. hó 28-án tartott közgyűlésén Emödy József elnöknek a német vámtarifára vonatkozó alábbi indítványa lett elfogadva: 1. A Nyitramegyei Gazdasági Egyesület sérelmesnek találja a német vámtarifa teteleit, a nyitramegyei gazdák szempontjából különösen azokat, melyek árpa, malata, állat tojás, vaj, friss és feldolgozott hús- és fa-kivitelünket részben megnehezítik, részben teljesen lehetetlenné teszik. 2. Miután ezen sérelmes tétel által gazdáink létfontelteli vannak érintve, fölkéri a kormányt, hogy tekintettel a magyar mezőgazdaság válságos helyzetére, tekintettel továbbá azon politikai szövetségre, mely bennünket a német birodalmi kormányhoz fűz odahatni méltóztatassék, miszerint az 1903-ik évben lejáró kereskedelmi szerződésünk a politikai szövetségnek megfelelő s a vámszövetség alapjára helyezkedő új szerződéssel pótoltassek. 3. Ha a politikai szövetséget kiegészítő, ezen gazdasági szövetség megvalósítható nem volna, s a német vámtarifa kifogásolt tetelei érvényben maradnak, a magyar kormányának kötelessége a megfelelő megtorló rendszabályokról idejekorán gondoskodni.

Mérey Lajos igazgató választmányi tagnak indítványát elfogadva, egyhangulag a következő határozatot hozta: A Nyitramegyei Gazdasági Egyesület 1. a budapesti malmoknak „az őrlési mennyiség szabályozásának” ürügye alatt létesített kartelljét, a kenyérmag termelő gazdákra és így első sorban a buzatermelőkre nézve károsnak tekinti s tiltakozik azon előrelátható további célzata ellen, hogy a budapesti nagy malmok a buza árát lenyomják, a kenyérliszt árát pedig felemelhessek; sőt a sokkal kisebb beltértékű idegen buza behozatalát mesterkelten előidézzék; 2. felhívja a területen üzemben lévő összes nagyobb malmok birtokosait, ne csatlakozzanak a budapesti nagy malmok kartelljéhez, s a vonatkozó felhívást utasítsák vissza; 3. felhívja a többi vidéki gazdasági egyleteket is arra, hogy a saját területükön üzemben lévő nagyobb malmokhoz ők is sűrűn intézzenek a csatlakozás megtagadása iránt felhívást és tegyék magukévá a következőket is: 4. megkeresi az O. M. G. E. igazgatóválasztmányát, hogy azon malomkartell ellen ő is állást foglalni, az ellen tiltakozni és a kartellnek a gazdák érdekeit rendkívül sértő, s egyenesen az állam közgazdasági érdekeibe ütköző minőségére a magas kormány figyelmét fölhívni sziveskedjék; 5. megkeresi az O. M. G. E. igazgatóválasztmányát, hogy azon esetben, ha a budapesti malmok kartelljéhez a vidéki malmok mégis csatlakoznának, az egész magyar gazdátársadalom védekezési módjainak megállapítása céljából országos mozgalmat indítani, s egyes gócpontokon gyűléseket tartani sziveskedjék; 6. megkeresi az O. M. G. E. igazgatóválasztmányát, hogy a kartell ellenében a magas kormánytól úgy a már fennálló, mint a létesítendő szövetségi malmok javára állami kedvezmény útján a versenyképesség előmozdítását kívánni sziveskedjék.

A zsámbokréti választás napjára febr. 11., farsang keddeje van kitűzve. Választási elnök dr. Lénárt Sándor, küld. elnök Csemniczky Géza; helyettesek Dopcsányi István és Lelkes Zsigmond.

Városi képviselő-választás A jan. 31-én tartott nyitravárosi képviselő-választásnál megválasztottak: I. kerületben: Baesa István, Brezányi János, dr. Dadek János, Guderna Béla, Kis Mihály, Kondor István. Póttagok: Belák József, dr. Puchovszky Bálint, Kozák István 101—102 szavazattal. — II. kerületben: Magyary Miklós (196), Morton József (194), Palásty Vilmos (183), Ronchetti József (179), Dr. Radó Gyula (161), Salvendy Lipót (160), Dr. Bangha Sándor (156), Thuróczy Vilmos 155. Steiner Mór (155) és Csacsó István (149). Póttagok: Dr. Pivinger Emil, Pollák Mór, ifj. Köck Antal. — A nyitrai szabadelvű kör hivatalos kandidatusai: u. m. dr. Thuróczy Károly, Kovács Ödön dr., dr. Gyürky Géza 33—21 szavazattal haktak. Sic transit gloria mundi Thuróczyani! — III. ker.: Horvát Sándor, Cserhelyi Sándor, Craus Vince, Poppelka János, Horváth József, Paschek Győző, Jakubovits Sándor, Babóthy Márton. Póttagok: Sarlay Á. Dr. Ungar S. Dr. Babó Tivadar. — IV. ker.: Árpási Imre, Dr. Havas Armin, dr. Janits Imre, Dr. Jelinek Miksa, Kohn Rezső, dr. Kürth Dávid, Markhot Gyula (itt!) Stark Samu. Póttagok: Vajda Izidor, Gabmeyer Miklós, Frischer Mózes.

Gazdabál Érsekújvárott. Mult szombaton kellemes mulatságot rendeztek az érsekújváriak. A táncmulatságon megjelent dr. Kovács Pál néppárti képviselő is kedves nevével. Jelen voltak a polgármester és a tanács tagjai is teljes számmal. Úgy látszik a politikából származó vizsály lassan szűnő felben van s közös munkával igyekeznek a különböző párti elemek a közjó javára egyesülni.

A privigyei kath. legényegyesület bálja, melyről már megemlékeztünk, fényesen sikerült. Még nem volt rá eset, hogy a Casinó termében annyi leány és fiatal ember táncolt volna, mint ez alkalommal. A derek fiúk kitétek magukért. A résztvevők előtt felejtetlen marad a táncmulatság, mely szép jövedelmet is hozott az egyletnek. Jól esett szívünknek, hogy az úri osztály jelentékenyen volt képviselve, a fiúk is büszkélkedtek, hogy körökben láthatták az úri hölgyeket. Azonban a polgároknak, mint ha derogált volna a társaság, alig láttunk közöttük 5—6-ot. A szünetek közt a legények énekeltek, sőt két monológgal és egy dialóggal is mulattatták a közönséget. Szívvel óhajtottuk, hogy az értelmiség karolja föl az egyletet; legyen jóakarója és segítkezzék nekünk az iparos ifjúság közművelődése és hazafias nevelésében. Megérdemli.

Választási visszaélések ellen. A küszöbön lévő zsámbokréti választás alkalmából célszerűnek tartjuk elbarátaink figyelmét felhívni az 1899: XV. z. c. 154-iki §-ára, mely szerint a választási elnök, a pártok bizalmi férfainak meghallgatásával a választók elhelyezésére vonatkozó intézkedéseket akképen tartozik megtenni, hogy a rend fenntartása és a szavazatszedő küldöttségekkel való érintkezés feltétlenül biztosítsék, hogy továbbá a választók számára kijelölt gyűlékezési helyek a szavazási helyiségektől lehetőleg egyforma távolságra essenek, hogy végül a választók a szükséges élelmiszerekkel való ellátásukról gondoskodhassanak. — Ajánljuk a zsámbokréti kerület néppárt vezetőinek, hogy mindezen intézkedésekre nézve legalább 4—5 nappal a választás előtt az elnökkel megállapodásra jutni törekedjenek, s ha az elnök pártunk törvényes kívánságait nem teljesítené, haladektalanul a belügyminiszternél táviratilag panaszt tegyenek. Megjegyezzük továbbá, hogy a törvény értelmében a rendezőket, a kik a választók és a szavazatszedő küldöttségek között az összeköttetést fenntartják, az elnök a két párt bizalmi férfiival egyetértőleg köteles kinevezni. Ha azonban a zsámbokréti választás elnöke és pártunk bizalmi férfai között ilyen egyetértés nem jöhetne létre, a minek ha bekövetkezik, hogy nem a mi pártunk lesz az oka, egészen bizonyos, ez esetben a pártunk részéről ajánlott rendezők visszatartásáról és a számukra kért pa-separtouk, illetőleg rendezői jelvények megtagadásáról tanuk által aláírt jegyzőkönyvet kell felvenni, ezenkívül pedig a belügyminiszternél is az elnök eljárása ellen panaszt tenni. Van már kuriai ítéletünk is arra nevez, hogy ha az elnök akár írott közlekedési jegyeket, akár rendezői jelvényeket mind a két párt rendezőinek egyforma számban nem ad megtorló visszavétel követel. A megtorló lépéseket pedig nagyon megkönyíti

az, ha az elkövetett visszaélésekről kész okmányok állanak az ellenzék rendelkezésére, melynek a belügyminiszternél emelt panasz és tanuk által aláírott jegyzőkönyv. Kérjük tehát zsámbokréti elbarátainkat, hogy ezekre is terjesszék ki figyelmüket.

Népmissió Tótmegyeren. F. hó 2-án délelőtt népmissiók kezdődnek Tótmegyeren, melyeket Paulai szent Vincéről nevezett missiótársaság aldozóppjai fognak vezetni. És pedig P. Berau, P. Hajdusek, P. Lang Bécsből, P. Csukovits Pilis-Csabáról. A népmissiók magyar és tót nyelven fognak tartatni, befejezésük nagy ünnepélyességgel febr. 12-én lesz.

Pálffy tisztek győzelme (!) Január hó 26-án d. u. volt a privigyei Casino közgyűlése, mely a főispáni látogatás miatt egy héttel később tartott meg és melyre e látogatás előtt a gróf alkalmazottjai, élükön Hajdu Ferenc számtartóval annyira készültek. A vezér bizalmas embereit tanácskozára hívta meg, de nem azért, hogy megbeszéljék, hogyan kellene a Casinót, mely 130 intelligens(?) tagok számmal, vezetni, hogy a társadalmi, közművelődési, emberbaráti és hazafias téren missiót teljesítse, mint az a multban tette, hanem azért, hogyan kellene Bresztyenszky Kálmánt, ki annyi borsót tört e derek urak orra alá, a választmányból kibuktatni? E cél nem volt ismeretlen a be nem avatott tagok előtt sem, hanem azért Bresztyenszky és társai nem készültek — igen helyesen — ellenakcióra, mert tudták, hogy a kibuktatás által B. semmit sem veszít népszerűségéből, másrészt azért sem készültek, mert úgy a főispán valamint az alispán kortes utjukon a bekét hangoztatták és azon óhajuknak adtak kifejezést, hogy az ellenségeskedésnek véget kell vetni, mert Bresztyenszky nemsokára vissza lesz helyezve bírói állásába. Ezt ők magok fogják siettetni. Ezek után azt kellett hinnünk, hogy az ellenség, amúgy is gyerekes és nevetéses csata előtt leszerelt. A közgyűlésen Hájek Vince nováki esperes indítványozta — erre befolyásos körök által fölkérve — hogy a választmányban változás ne történjék, egyedül a két eltávozott tag helyét két érdemes úrral töltsék ki a közgyűlés. Erre a gróf emberei beadtak egy kervényt, melyben új tagok választását kérik. Ez el is rendeltetett és Bresztyenszky tényleg kisebbségben maradt. Hájek nyomban bejelentette kilépését. (Szerintem nem helyesen, bár csalással állt szemben.) Működött-e Filberger keze is a dologban, nem állíthatom, mert jelen nem volt és alantosai is tartózkodtak a szavazástól. Egyedül az volt a gyanus, hogy mikor este a legényegyesület bálján megjelent, Policsék Károly liberális plebános gratulált neki a győzelemhez. A gróf alkalmazottjai egytől egyig megjelentek a közgyűlésen, pedig nagy részük egész éven át feleje se néz a Casinónak; magyarul sem tud és nem is magyar honos, hanem isten adta csehek. Ők persze nagyra vannak a győzelemmel, mert ez megtorlás akar lenni a kétszeri vereségért, melyet Bresztyenszky a követ választás alkalmával rájuk mért és melyet mostanáig nyögtek. Egy ember, ezekkel a lős vitézekkel és az egész megyével állt szemben s mégis földig tiporta és megalazta őket. Az ellenszenv másik oka a köszvénybánya ügy, melynél a megye annyira exponálta magát Pálffyért, csak azért, hogy Markhot Aladár legyen képviselő és ha a gróf megkapja a jogot . . . a többi magától értetődik. Annyi bizonyos, hogy Bresztyenszky a bukás által mit sem veszített nimbusából. Továbbra is réme marad a liberálisoknak. Vele számolniok és tőle rettegniök kell. Különben a közgyűlésen semmi említésre méltó dolog nem történt, hacsak Hajdu Ferenc felszólítását ne vesszük annak, a melyben fölhívta a közgyűlést, hogy nevezze meg a „Nyitr. Szemle” privigyei levelezőjét, vagy ha nem ismeri, nyomozza ki. Orkányszerű eljenzést aratott igazán talpra esett indítványval.

A vadházasság vége. Klausz Antal szeneci lakos vadházasságban élt Tomecsek Márton verboci lakosnak nevével. Tomecsek ismétlenül hívta haza nejét, mivel gyermekei is voltak, de az asszony nem tudott megvalni Klausztól. Mult vasárnap, esti 7 órakor, Tomecsek megjelent Szeuiczen, hogy a bűnös viszonyt erőszakos, veres véget vessen. Az esti sötétségben oda sompolygott neje csabítójának ablaka alá és egy jól irányzott puskalövessel az ablakon keresztül lelőtte Klauszot, ki egy jajszó nélkül halva rogyott a földre. A gyilkos rögtön elmenekült, de Hólek nyitrai esendőrszázados, ki hivatalos látogatásban éppen Szeuiczen volt, a körülményekből következtetve a tettesre, Tomecseket meg az éj folyamán elfogatta, ki aztán nyomban töredelmes vallomást tett. A gyilkost Nyitrára kísérték.

Köszönetnyilvánítás. A nyitrai ker. négyzet pénztára javára özv. Rosenzweig Mórné urnó 10 koronát adományozott, mit köszönettel nyugtáz az egyet elnöksége.

Kérelem. Az Eucharistia — társulat tagjai kéretnek, hogy minden a társulatra vonatkozó ügyben egyenesen az egyházmegyei igazgatóhoz sziveskedjenek fordulni, libellusaikat és tagsági díjaikat *kizárólag* ő hozzá küldjék be, mert ha az országos központba, vagy Győrbe küldik, az az említett helyeken felesleges munkaszaporítást okoznak, az egyházmegyei igazgatóságnál pedig az ügyvezetés menetét meglássítják. A társulat azon tagjai, a kik tagsági díjaikkal hátrálékban vannak, kéretnek, hogy a hátrálékos összeget minél előbb az egyházmegyei igazgatóhoz beküldeni sziveskedjenek.

Új fordulat az autonómia ügyében. A kath. egyház önkormányzatát szervező kongresszus a 27-es bizottság munkálatának részletes tárgyalása közben a kath. alapok és alapítványokra vonatkozó pontnál érdekes és várakozásteljes álláspontra helyezkedett. Elhalasztotta ugyanis az alapokra vonatkozó cikkelyek tárgyalását arra az időre, a mikor a püspöki kar az ő idevágó lényeges módosításait előterjeszheti. Ez annyit jelent, hogy a kongresszus a püspöki kar módosításait el is fogja fogadni. Hogy pedig mi-ben állanak a püspöki kar tervezett módosításai, azt megtudjuk abból a hivatalos válasziratból, melyet a főpapi kar a 27-es bizottság útján a szervező kongresszushoz intézett. Ezen válaszirat szerint a püspökök az autonómia szervezeti létesülését ahhoz a feltételhez kötik, hogy a kath. alapok és az azokból fentartott intézetek ügye, beleértve a kir. kath. jogakadémiákat is, úgy rendeztessek, miként az jelenleg Erdélyben gyakorlatban van. Minthogy pedig a püspöki kar a válasziratban kifejtett állásfontjától el nem térhet, egészen bizonyos, hogy előterjesztendő módosításai ezzel az állásponttal tökéletes összhangban lesznek, s ennek folytán a szervezetben az egyház számára ha nem is kielégítő, de mégis nevezetes jogok fognak biztosítottatni. Erőt kölcsönöz a püspöki kar akciójának Apponyi Albert grófnak azon kijelentése, hogy ő örömmel fogja látni a püspöki kar vezérszereplését a kongresszuson és módosításait feltétlenül elfogadja. Valami jót tehát mégis remélhetünk a kongresszustól legalább a kathollikus vagyona névre lényeges jogok és erőteljes jogfentartás lesznek a szervezetben.

A pozsonyi mezőgazdasági országos kiállítás. Miután a bejelentések atvele ezen kiállításnál már megkezdődött a Nyitrai Gazdasági Egyesület ez uton és ismételtlen kéri a vármegyei gazdaközönséget, hogy a bejelentéseket megtegyék sziveskedjenek. Nyitra vármegyei gazdáinak erkölcsi kötelességük arra törekedni, hogy a vármegye szomszédságában rendezett eme országos kiállításra a vezérszerepet vigyék. Az egyesület titkári hivatala készséggel szolgál mindennemű felvilágosítás és utbaigazítással.

Sorozás Nyitra megyében. Vármegyei területen az ezidő sorozás a következő sorrendben fog megtartatni: Privigyén március 1., 3., 4. 5. és 6-án. Polgári elnök Lulyák Antal, polgári orvos dr. Kovaltsik Antal. Felhivatott 972 állításköteles. — Nyitra-Zsámbokréten márc. 7. és 8-án. Polgári elnök báró Friesenhof Gergely, polgári orvos dr. Hoselitz Ferenc. Felhivatott 354 állításköteles. — Nagy-Tapolcsányban március 10., 11. és 12-én. Polgári elnök Dobesányi István, polgári orvos dr. Adda Győző. Felhivatott összesen 585 állításköteles. — Nyitra város március 14. és 15-én. Polgári elnök Markhot Gyula és helyettesítésében ifj. Bokros János, polgári orvos dr. Thuróczy Károly. Felhivatott 285 állításköteles. — Nyitrai járás március 17., 18., 19. és 20-án. Polgári elnök Markhot Gyula és helyettesítésében ifj. Bokros János, polgári orvos dr. Thuróczy Károly. Felhivatott 875 állításköteles. — Galgócban március 22., 24. és 26-án. Polgári elnök Boross Sándor, polgári orvos dr. Nagy Béla. Felhivatott 613 állításköteles. — Tornócon április 2., 3. és 4-én. Polgári elnök Lévay Antal, polgári orvos dr. Pákh Miklós. Felhivatott 692 állításköteles. — Nagy-Surányban

(érsekujvári járás) április 7., 8. és 9-én. Polgári elnök Dióssy Imre, polgári orvos dr. Turchányi László. Felhivatott 639 állításköteles. — Érsekujvár város április 12. és 14-én. Polgári elnök Turchányi Lajos, polgári orvos dr. Neszlinger Miklós. Felhivatott 256 állításköteles. — Szakolcán április 5-én. Polgári elnök Mitták Albert, polgári orvos dr. Felber Henrik. Felhivatott 112 állításköteles. — Holicson (a járásbeliekre) apr. 7., 8., 9. és 10-én. Polgári elnök Mitták Albert, polgári orvos dr. Mandelik Mihály. Felhivatott 870 állításköteles. — Szenicen április 12., 14., 15. és 16-án. Polgári elnök dr. Kálnán Antal, polgári orvos dr. Grünfeld Zsigmond. Felhivatott 851 állításköteles. — Miaván április 18., 19. és 21-én. Polgári elnök Saskó József, polgári orvos dr. Róth Miksa. Felhivatott 703 állításköteles. — Vágújhelyen április 23., 24., 25. és 26-án. Polgári elnök Kochanovszky Pál, polgári orvos dr. Pavlik Sándor. Felhivatott 870 állításköteles. — Pöstyénben április 28., 29. és 30-án. Polgári elnök dr. Tersztyánszky Géza, polgári orvos dr. Visnyovszky József. Felhivatott 463 állításköteles.

Hihetetlen, mivel rövid idő alatt vált a Vértes gyógysz. fele Ferencpálka közkeletűvé, ennek oka ezen közkeletű háziszert kitűnő hatásában rejlik.

Színházi krónika.

Vasárnap a leggyönyörűbb magyar népszínmű, a soha meg nem vénülő „Falu rossza” került színre. Persze meglehetősen gyenge előadásban, amin azonban egy cseppet sem lehet csodálkozni. Hiába, a népszínmű csillaga letűnt. Üstökös volt-e ez a csillag, vagy közönséges bolygó, mely egyszer ismét felragyog, ki tudná azt megmondani?! Annyi bizonyos, hogy letűnése bizonyos értelemben a nemzeti szellem hanyatlását jelenti. Mert a népszínmű azért nem tetszik már nekünk, mivel nem ismerjük a népet. Sőt még csak nem is törődünk vele. Erkölcsait, szokásait, lelkét nem értjük, gondolatvilága idegen nekünk. Színészeink sem tudják már a magyar parasztot ábrázolni. Mióta a jó Tamási meghalt, azóta Budapesten sines Gőndör Sándor. Finum Rózi is csak egy van az országban: Blaha Lujza. De hát a népszínműre is áll az, amit a derék Podmaniczky mondott Shakespeare: „Ezeket a darabokat vagy jól kell adni, vagy sehogy, de adni feltétlenül muszáj. A magyar színész világnak pedig nincs tradíciója. Márkit, lordot jobban tud rajzolni, mint magyar embert, a közönség pedig nem is vár egyebet. Hanem az már a kegyelet hiányának egy neme, ha magyar színész még a Falu rosszában is lépten-nyomon a sügóra szorul. Ennek a darabnak minden szerepét kitűnően kellene tudnia még a legutolsó segéd-színésznek is, s igazán szomorú dolog látni, hogy még olyan régi s némileg tipikus színész-ember, mint *Derék Antal* — igazán restellem leírni is — akadozik Feledi Gáspár szerepében. *Ragányi Iza*, *Pataki Riza* és *Berlányi Vanda* játszottak úgy, a hogy azt az újabb nemzedéktől várni lehet. De ám, ha népszínműről van szó, a kritikus utánozza a nemzeti szellemet és — hallgasson.

Kedden Herczeg Ferenc ügyvezetett életképe: „A Gyurkovics leányok” férjvadászata mulattatta a közönséget. Ezt a furfangosan kiesztelt bohózatot életképek nevezte el az írója, hihetőleg azért, hogy senki ne legyen tévedésben afelől, hogy az hű rajza a magyar középosztály életének. Az antitalentum szellemes feltalálója azonban nagyon csalódott, ha azt hitte, hogy mi tanulni, okulni járunk a színházba. Ó ne! Eszünkbe se jutott búsulni azon, hogy a „Gyurkovics leányok” nem bohózatos mese, hanem igazi „életkép.” Az előadás a jobbak közé tartozott, ami könnyen érthető. Hiszen a társulat legjobb erői játszották a főszerepeket. *Pataki Riza*, *Radó Rózi* egyformán jók voltak, *Berlányi Vanda* pedig némi poézist is tudott bevinni ebbe a csunya vadászatba.

Szerdán meglehetősen üres ház előtt játszották színésznőink a japáni „Gésák”-at. *Vida Etel* volt Mimóza, még pedig nem közönséges Mimóza. Mennyi szín, mennyi élet, mennyi hangulat és igazán drámai erő volt minden szavában?! Lágy, dallamos, fülbemászó, kellemes hangja igazán művészi játékban jutott kifejezésre. Az a lemondó, esendes resignációvá magasult szelíd bánat, amelyvel elmondta azt, hogy az angol tiszt csak játszanak a japán leányokkal s aztán haza mennek és más leányt vesznek nőül, az oly szép volt, hogy Owen Hall úr is csodálkozott volna azon, hogy a „Gésák”-ban még ilyet is lehet produkálni. De kicsoda rettenetes idea volt

— ez a kontraszt — *Irsával* énekelteni?! Ez merénylet az ép fülek ellen, s könnyebb fajtájú súlyos testi sértésnek is bevalnek. Szerencse, hogy egy páratlanul szép gixerrel legalább megneveltette a közönséget.

Csütörtökön Rákosi és Guthy bohózata „A képviselő úr” kacagató bohóságain mulatott a „zsúfolásig telt ház.” A főszerepet *Tábori Emil* vitte pompás humorral, minden túlzás nélkül. Nagyon jó volt még *Gulyás Menyhért* mint trombitás.

Most pedig egy szerény kéréssel fordulok a direktor úrhoz. Van három vagy négy „alak” a földszinti állóhelyen, — napos vendég — aki minden alkalmat megragad, hogy mikor más ember mosolyog vagy nevet, ő a torkaszakadtából bele bődülhessen az előtte ülők fülebe. Mi vagy tizenötven — akiknek nevében beszélek — hajlandók vagyunk e derék „sakálók” az arcképet beszerezni, hajlandók vagyunk azt a három vagy négy jegyet egész szezonra kifizetni, csak ne tessék többé jegyet adni nekik. Mert az a sioux-indianordítás a mi füleinkre nézve olyan rettenetes valami, hogy még álunkból is üldöz — bika helyett.

Krónikás.

Irodalom.

Irodalmi jelentés. Segneri, a nagyírú olasz jezsuita, a kolosszális tudású népszónok nagybőjti sz. beszédeinek II. kötete kapható Szokolszky Bertalan plébánosnál Szilvás-Ujfalván (u. p. Korma, Zemplén megye). Ara kötve 4 kor. 60 fil., füzve 4 kor. E. e. s.

Csődhirdetmény.

A nyitrai kir. törvényszék mint csődbíróság részéről közzé tétetik, hogy **Stefkovics József** nyitrai kereskedő bárhol találtató ingó és — Horvát-Szlavonországok kivételével — a magyar állam területén levő ingatlan javaira a csőd megnyitattott.

Csődbiztosul *Névery Ignác* törvényszéki bíró, tömeggondnokul *Dr. Vármer Károly*, helyettesül *Dr. Halasi Lipót* ügyvédek nevezettek ki.

Felhivatnak mindazok, kik az általános csőd-tömeg ellen mint hitelezők igényt támaszthatni vélnék, hogy ebbeli igényeiket **1902. évi február hó 7 napjáig bezárólag**, mint a követelések bejelentésére kifizető határidőig, ezen kir. törvényszéknel, az **1902. évi március hó 7. napjára** délelőtti 9 órára a törvényszék Tóth-Vilmos-utca 2. sz. ház I. emel. 1. sz. szoba helyiségeibe kitűzött **felszámolási tárgyalás határnapján** leendő megállapítás és osztályozás végett az 1881: XVII. törv.-cikkben kijelölt joghátrányok terhe mellett a csődtömeg ellen az idézett csődtörvény 126—129. §§-aiban foglalt rendeletei szerint az esetben is bejelentsek, ha igényeik tekintetében külön per volna folyamatban.

Felhivatnak továbbá a zálog- és megtartási joggal bíró hitelezők, hogy az általuk szerzett jogot a tömeggondnoknak jelentsek be, s az általuk bírt dolgokat a tömeggondnok felhívására megbecslés végett mutassák fel.

Azok, a kiket elkülönítési, visszakövetelési vagy külön kielégítési jog illet, figyelmeztetnek, hogy a mennyiben jogaikat nem érvényesítik, azok a csődtömeg értékesítését és felosztását gátolni nem fogják.

Végre a csődhitelezők felhivatnak, hogy **1902. évi március hó 10-ik napján** mint e célra kitűzött határnapon, délelőtti 9 órakor a törvényszék fenn kitétt helyiségében, a csődválasztmány megválasztása végett, a hitelezői minőségüket igazoló okiratokkal ellátva jelenjenek meg.

Kelt Nyitra, 1902. évi január hó 8-ik napján.

A nyitrai kir. törvényszék mint csődbíróság.

Kalinay,
törvsz. jegyző.

Sándor,
kir. törvsz. elnök.

28/1902. végrh. szám.

Árverési hirdetmény.

Alulírt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a nyitrai kir. járásbíróóság 1901. évi V. I. 400-1. számú végzése következtében Harkai Ede javára **Bengyák István** nyitrai lakos ellen 157 kor. 92 fill. s jár. erejéig 1901. évi szeptember hó 12-én foganatosított kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 1800 koronára becsült következő ingóságok, u. m. 2 temetkezési diszkocii nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a nyitrai kir. járásbíróóság 1901. évi V. 403/4. számú végzése folytán 157 kor. 92 fillér tőkekövetelés, ennek 1901. évi július hó 23. napjától járó 6% kamatai, $\frac{1}{2}$ % váltó díj és eddig összesen 46 koronában megállapított költségek erejéig **Nyitrán, Bengyák István** lakásán leendő eszközökre **1902. évi február hó 3-ik** napjának délutáni 3 órája határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjelöléssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igénynek szükség esetén becsáron alul is el fognak adni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-c. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Nyitrán, 1902. évi január hó 19. napján.

Vályi Lajos,
kir. bír. végrehajtó.

(P. H.)

1098/1901. végrh. szám.

Árverési hirdetmény.

Alulírt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a nyitrai kir. járásbíróóság 1899. évi V. I. 528. számú végzése következtében Wunsch Róbert javára **Fellner Jakab** nyitrai lakos ellen 336 frt. s jár. erejéig 1899. évi november hó 3-án foganatosított kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 1820 koronára becsült következő ingóságok, u. m. **sirkövek** nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a nyitrai kir. járásbíróóság 1901-ik évi V. I. 583. 10. számú végzése folytán 322 kor. tőkekövetelés s ennek 1900. évi november hó 7. napjától járó 5% kamatai, $\frac{1}{2}$ % váltó díj és eddig összesen 115 kor. 42 fillérben bíróilag már megállapított költségek erejéig **Nyitrán, Fellner Jakab** üzletében leendő eszközökre **1902. év február hó 8-ik napjának d. u. 3 órája** határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjelöléssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igénynek, szükség esetén becsáron alul is el fognek adni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták, és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-c. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Nyitrán, 1902. évi január hó 20. napján.

Vályi Lajos,
kir. bírósági végrehajtó.

(P. H.)

Helyettes kerestetik

megfelelő díjazás mellett az apátfalvi ró m. kath.

kántor-tanítói állomásra.

Azonnali jelentkezések: **Bárdy Antal** iskolaszéki elnöknel, Apátfalu u. p. Trencsén.

NYITRAI IPARBANK mint részvénytársaság.

Meghívás.

Van szerencsénk a „Nyitrai Iparbank mint részvénytársaság“ t. részvényeseit a **február hó 16-án délelőtt 1/2 10 órakor** az intézet helyiségében tartandó

XIX. rendes közgyűlésre

tisztelettel meghívni.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottságnak a mérleg előterjesztésével kapcsolatos évi jelentése és a tiszta nyereség hováfordítása iránti határozat hozatala.
2. A felmentvény megadása az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére.
3. Szavazatszedő és jegyzőkönyv-hitelesítő bizottság választása.
4. Három igazgatósági tagnak megválasztása 3 évre.
5. Három felügyelő-bizottsági rendes és egy póttag megválasztása 1 évre.

Nyitrán, 1902. évi január hó 24-én.

Az igazgatóság.

Kivonat az alapszabályokból.

16. §. A szavazati jog gyakorlására szükséges, hogy a részvények az összes le nem járt szelvényekkel együtt a közgyűlést megelőzőleg 3 nappal, az intézet pénztáránál elismervény mellett letétbe helyezve, mely elismervény a közgyűlésre való megjelenésre jogosít. Egy részvény birtoklása a közgyűlésen jogot ad egy szavazatra, azonban senki sem gyakorolhat 10 szavazatnál többet, sem saját nevében, sem mint meghatalmazott.

Meghívás.

A Nyitrai Népbank mint részvénytársaság

1902. évi február hó 2-án délelőtt 11 órakor saját 167/I. számú székházában

XXXIII. rendes évi közgyűlést

tart, melyre a t. részvényesek tisztelettel meghívotnak.

Napirend:

1. Az igazgatóság évi jelentése.
2. A felügyelő-bizottság jelentése.
3. A számadások megvizsgálása, a mérleg megállapítása és a nyereség felosztása.
4. Az igazgatóság és a felügyelő-bizottság felmentése.
5. Az igazgatóság indítványai.
6. A 31. §. értelmében netán benyújtott indítványok tárgyalása.
7. A szavazatszedő és jegyzőkönyvet hitelesítő bizottság megválasztása.
8. Négy igazgatósági tag megválasztása.

Figyelmeztetés. A mérleg és a felügyelő-bizottság jelentése az intézet helyiségében a jogosultak által megtekinthetők.

Alapszabályok kivonata.

6. §. Közgyűlésen való megjelenésre és szavazati joggal csak azon részvényes bír, ki az előző év végével, mint ilyen a részvénykönyvekben beírva volt és ha ezen részvények a megtartandó közgyűlés előtt elismervény mellett az intézetnél letétbe helyezve lettek.

Ezen elismervények egyuttal belépti jegyül szolgálnak.

29. §. Közgyűlések alkalmával egyaránt minden részvényesnek egy szavazata van egy részvény után a 6. §. értelmében. mindazonáltal 10 szavazatnál többet egyik egyleti tag sem összpontosíthat magában, akár saját nevében, akár mint megbízott.

Férjek, szülők nem szükségnek külön meghatalmazást, gyámok azonban kinevezési okmányukat előmutatni tartoznak.

A szavazati meghatalmazásnak városhatóságilag hitelesítettnek kell lennie.

Társulatok és jogi személyek jogosult előljáróik (képviseleik) által gyakorolják a szavazati jogot.

31. §. Oly tárgyak, melyek a meghívásban nem említettek, vagy oly önálló indítványok, melyek legalább 8 nappal a közgyűlés előtt az igazgató-tanácschoz írásban kellőleg indokolva be nem adattak, a közgyűlésen nem tárgyalhatók.

Kelt Nyitrán, 1902. évi január hó 10. én.

Kováts József,
vezérigazgató.

MEGHIVÁS

a Nyitrai Takarékpénztár részvénytársulatnak 1902. évi február hó 16-án délelőtt 10 órakor saját háza tanácstermében Nyitrán tartandó

39-ik rendes közgyűlésére,

melyre a t. c. részvényesek az alapszabályok 18. §-ára* való figyelemzetéssel meghívotnak.

Napirend:

1. Az 1901. évi üzletről szóló igazgatósági és felügyelő-bizottsági jelentések tárgyalása.
2. Ezen üzleti évi megvizsgált végszámadások alapjau elkészült mérleg megállapítása és a nyereség felosztása.
3. Az igazgatóság és felügyelő bizottság tagjainak a lefolyt üzleti évre felelősség alóli felmentése.
4. A központi igazgatóságból a forda szerint kilépett és újból megválasztható tagok helyére a választás foganatosítása. (A forda szerint kilépnek: Boxhoru Vilmos, Dr. Lakits István, Mayer Karoly, Mesz Sandor és Seeber Vince urak.)
5. A szeredi fiókintézet igazgatóságának megválasztása.

Az igazgatósági és felügyelő-bizottsági jelentések, valamint a mérleg a közgyűlést megelőző 8 nap alatt az igazgatóság tanácstermében betekinthezők.

Kelt Nyitrán, az igazgatóság 1902. évi január hó 23-án tartott üléséből.

Az igazgatóság.

* A közgyűlésen szavazati jogát csak azon részvényes gyakorolhatja, kinek részvénye a közgyűlést megelőző évek utolsó napjáiig bezárólag nevére a részvénykönyvbe bevezettetett és a még le nem járt szelvényekkel együtt a közgyűlést megelőző nap déli 12 óráig az intézetnél az igazgató által ellenjegyzett pénztárnoki elismervény mellett letétbe helyezve, mely elismervény belépti és szavazati jegyül szolgál a közgyűlésre.

Szőlőoltványok

szokványminőségben.

A legkiválóbb 42 bor- és csemegefajokban fajtisztán, teljes jótállással. 12-20.

Élőkerítés.

Gleditschia csemeték és magvak.

Uradalmaknak, községeknek három évi törlesztésre is adatik.

Óriás tövisű, igen gyorsan fejlődő sövénynövény. Ez az egyedüli, melyből oly örökös kerítés nevelhető pár év alatt, rendkívül esakély kiadás-al, melyen nemhogy ember, de semmiféle állat, még az apró nyulak sem hatolhatnak át. Minden rendeléshez rajzokkal ellátott ültetési és kezelési utasítás mellékeltek. Ezer csemete elég 200 méterre. — Ara 6 frt.

Óriási jövedelmet biztosító voltánál fogva ennek tenyésztése számos gazdaságban az utóbbi időben rendkívül elterjedt.

Színes fénynyomatu **főárjegyzék ingyen és bérmentve** küldetik minden rendelési cötelezett ség nélkül. Az árjegyzése kívül még egy olyan könyvet kap ezzel, ki azt címére ingyen és bérmentve küldetni kéri, mely nincsen az a ház, vagy család, a hol annak tartalmát haszonra ne fordítanák. városon, falun, pusztán, gazdag vagy szegény családnál egyaránt. Igy még azoknak is igen érdekben áll, kik rendelni semmit nem akarnak, mert benne számos oly közlemények foglaltatnak, melyek mindenkinek nagy szolgálatot tesznek. Cim: »Ermelléki első szőlőoltvány-telep« Nagy Gábor, Nagy-Kágya u. p. Székelyhid.

Szappanosok figyelmébe!

Érsekujvárott a Komáromi-főuton (belváros) egy a szappan gyártásra berendezett ház szabadkézből eladó esetleg bérbe adható.
Érsekujvári Népbank.

Pályázati hirdetés.

A nyitrai gazdasági egyesületnél lemondás folytán f. évi április hó 1-én megüresedő

titkári állásra

az igazgató választmánytól nyert felhatalmazás alapján ezennel pályázatot hirdetek.

Pályázhatnak oly elméleti és gyakorlati szakértelemmel bíró gazdák, kik a helyi viszonyoknak megfelelő nyelvismeretekkel is bírnak. Az egyesületi titkár vezetője egyszersmind az Országos Központi Hitelszövetkezet nyitrai képviselőjének.

Javadalmazás: 2400 korona évi fizetés; szabad lakás, 120 kor. fűtési és világítási, 600 korona utiátalány. Ezenkívül tekintettel a pozsonyi orsz. mezőgazd. kiállításra, a folyó évre 400 korona utiátalány-pótlék.

Az igazgató-választmány ez állást csakis egy évi próbaidő elteltével tölti be véglegesen.

Bizonyítvány másolatokkal kellőképp felszerelt s az igazg. választmányhoz intézett folyamodványok február hó 20-ig alulírott egyesületi elnökhöz küldendők Suránkára (Nyitra).

A választás f. évi február hó 28-án fog megejteni.

Kelt Nyitrán, 1902. évi január hó 24-én.

Emődy József,
egyesületi elnök.

Jótállás mellett küld

literenként 2 korona áron

valódi

trencsényi

borovicskát

ifj. Buchcár József

szeszes italok égetője

keresztény cég

Rovne,

Trencsén megye.

9-12.

„Védjegy.”

F E R E N C Z

pálinka (sósorszesz)

Vértess győgszerész
féle

használatban a leghatásosabb — Feltétlen tisztasága következtében úgy külső, mint belső használatra mindenekelőtt legjobban alkalmas, különösen is a most annyira kedvelt gyűrőmódszerre (massage). Kiváló sikerrel használják köztvény, csúsz, meghűlések ellen, bémulások, ficamoknál, gyulladás és kelésnél, továbbá a fejbőr erősítésére, valamint a száj tisztítására; belsőleg gyomor-görcs, rosszullet, fejfájás stb. ellen. Katonáknak, vadászoknak, turistáknak, levélhordóknak s általában sokat gyaloglóknak nélkülözhetetlen. Valódi csak a mellékelt védjeggyel. — Egy üveg 30 fillér. 1 és 2 korona. Kapható: gyógyszerárakban, drogueriákban, fűszerkereskedésekben. — Nyitrán: Cserepyák R. és Einzinger József és társa uraknál, általában ott hol plakátok a fenti védjeggyel láthatók, valamint közvetlen:

Vértess L. Sas-gyógyszertárában, Lugoson.

FELTÜNŐ UJDONSÁG!

Delice

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé mást nem szíhat.

legjobb valódi francia

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.

SZUPERFOSZFÁTOT,

kénsavas kálit,
kénsavas ammoniakot,

Kovasavas kálit,

(dohánytrágyázásra)

Chilisalétromot,
Kainitot,

40%-os

Kálitrágyasót

es egyéb műtrágyaféléket elismert kitűnő minőségben legolcsóbban szállít a

„HUNGÁRIA” műtrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság

Budapest, V. Fürdő-utca 8.

Huszár István könyvnyomdája Nyitrán.

Dr. Dudek János beszéde

az autonómiai kongresszus január 25-iki ülésén.

Nagyméltóságú Elnök Úr!

Mélyen tisztelt Kongresszus!

A mi most ebben az utolsó pillanatban ezen rövid felszólalásra késztet, az a pillanat fontossága, és, a mit ő excellenciája Zichy Nándor gróf az imént érintett, a nagyméltóságú püspöki kar részéről korábban és tegnap történt felszólalás.

T. uraim! Mi most egy elhatározó, egy döntő lépés előtt állunk; mi most egyházunk jövőjéről sorsa felett határozni vagyunk hivatva; akár így, akár úgy dönti el a szavazatok többsége az ügyet, az a döntés megmáshatatlannak lesz. A kérdés pedig, a mely ezen általános szavazásnál szemmel tartandó, az: szerzünk-e jogot, szerzünk-e valódi autonómiát, vagy szerzünk-e legalább a jövő fejlesztésére alkalmas jogi alapot autonómiánk számára; vagy pedig az autonómia neve alatt ezen javaslat elfogadásával szentesítjük-e a mai tarthatatlan, jogtalan és így okvetlenül rendezendő állapotot? (Igaz! Ugy van!)

Óriási a felelősség, a mely, t. kongresszus, ebben a döntő pillanatban ránk nehezedik. (Igaz! Ugy van!) Az ország 9 millió katolikusa tekint ránk. A jövő kor ítélőszéke felelősségre fog bennünket vonni mostani szavazatunkért. Azért ebben a pillanatban, mélyen t. uraim, mindenkinek igazán át kell hatva lennie az itt is sokszor említett Deák Ferencnek mondásától, hogy jogokat, a melyeket erőszakkal vesznek el tőlünk, visszaszerezni lehet, de jogokat, melyeket mi magunk önként adunk fel, visszaszerezni soha sem lehet. (Igaz! Ugy van!)

Az a javaslat, a mely itt előttünk fekszik, mélyen t. kongresszus, jogot nem biztosít, de sőt a jogfentartást is, a mely még az előbbi javaslatban befigyeltetett, a miniszter akarata folytán kikapcsolták és a 27-es bizottság jelentésébe helyezték. Hogy mit jelent ez az eljárás egymagában is a mi autonómiánk jövőjéről, az ezen fejlesztés lehetőségére, az, gondolom, minden jogi érzékkel bíró ember előtt teljesen nyilvános és világos.

Klasszikus tanura hivatkozom annak a ténynek az elbírálására, hogy mit jelenthet jogi helyzetünkre ennek a jogfentartásnak kikapcsolása ebből a szervezeti javaslatból, s ez a tanu Jósika Samu báró ő excellenciája, a ki hosszabb megfontolás után, azt gondolom, lelkiismeretének megnyugtatóására, oly indítvánnyal lépett fel, a melyről ő és elvtársai azt gondolják, hogy ez mégis csak több, mégis csak biztosított számunkra, mint az a bizonyos jelentés, s azt indítványozta, hogy ezt az egész jelentést a jegyzőkönyv kíséretében ő felsége a főkegyúr elé »tudomásvétel» végett juttassuk.

T. uraim, én ebben egy skrupulust látok, a mely igazat ad nekünk abban, hogy az a mai egyszerű forma, a jelentés formája, semmiképen sem jogi hatályú; de én részemről azt is hiszem, hogy az a tudomásvétel jogi tekintetben sem sokban különbözik attól, legfeljebb formai tekintetben. Kétségtelen tehát t. kongresszus, hogy nekünk óriási felelősség sulya alatt át kell mindnyájunknak éreznünk, hogy mi ezen jelen javaslat elfogadásával a mai tarthatatlan helyzetet szentesítjük, holott a kongresszus hivatva volna magatartása által éppen ezt a rendezetlen, ezt a jogtalan helyzetet megjavítani.

A javaslat ezt nem teszi. Én a vele járó felelősségben részes lenni nem kívánok, én a felelősséget magamról elhárítom, és ezt a körülményt, ezt az óriási felelősséget, a szavazásnál figyelmükbe ajánlom az igen t. kongresszus tagjainak is.

De másodszor, a mi nyilatkozásra késztetett, az a nagyméltóságú püspöki kar részéről tegnap és az előtt történt felszólalás, a melynek foglalatja az, hogy a nagyméltóságú püspöki kar ezt a javaslatot általánosságban elfogadja, és javító módosításait majd a részletek tárgyalásánál teszi meg, az erdélyi kath. autonómiát tartván mintaképül.

Én, a ki a személyeket tisztetem; a ki az egyházi, a főpásztori állás előtt tisztelettel hajlok meg, de a ki ide nem személyeket, hanem egy nagy kath. ügyet jöttem szolgálni, (Igaz! Ugy van!) én ebben a kijelentésben megnyugodni nem tudok. (Helyeslés balfelől.) Megmondom miért? t. kongresszus! Nem tudom, hogy a nagyméltóságú püspöki kar mire alapítja azt a bizalmát, azt a reményét, hogy javító módosításait majd a részleteknél keresztül viszi. Hiszen ez a remény, ez a bizalom már most, ebben a pillanatban, a mint a kongresszus egész ideje alatt is, teljesen ellenkezik mindazzal, a mit Apponyi gróf úr ő excellenciája az ő kétségtelenül nyílt, őszinte és férfias nyilatkozataiban mondott.

Ő excellenciája egészen szabatosan, világosan, minden kétértelműséget kizárólag körvonalozta előttünk álláspontját; elmondta a kormány nézeteit erről a javaslatról és hogy a miniszter kívánságára történt a jogfentartás kikapcsolása a szervezeti javaslatból. Megmondta előttünk világosan azt, hogy ő tudja, hogy még ez az előttünk fekvő javaslat sem felel meg a miniszter intencióinak. Fontos pontokban differenciák állanak fen, és — a mint most már megmondhatom, — a Szapáry Gyula gróf ő excellenciája meghívása folytán tartott novemberi konferencián, a melyen én is szerencsés vol-

tam részt venni, egész nyíltsággal meg is jelölte az elnöklő Szapáry gróf azokat a paragrafusokat, a melyek módosítandók lesznek; megmondotta, hogy a miniszter hogyan kívánja módosítani. Apponyi Albert gróf ő excellenciája — hogy ezzel a triviális kifejezéssel éljek — zsákban macskát nem árult. Nyíltan megmondta a dolgot; de miután ő előtte legfontosabb az autonómiai szervezet felállítása, ő erre fekteti a sulyt, azt is kijelentette, hogy ennek dacára elfogadja a javaslatot, sőt el fogja fogadni a mostani csekély javaslatot az azután teendő módosításokkal együtt. Apponyi Albert gróf úr ő excellenciája nézetét osztják elvtársai, a kik vele vannak, vele szavaznak nemcsak most, hanem az összes részletkérdésnél is.

Már most, midőn Apponyi Albert gróf ő excellenciája itt az ülések alatt, nyíltan, a nagyméltóságú püspöki kar jelenlétében mindezt megmondotta: hogy ezek után mire alapítja a nagyméltóságú püspöki kar ezt az ő reményét, bizalmát, hogy t. i. módosító javaslatát, a melyek tudtommal homlokegyenest ellenkeznek a miniszter szándékolt módosításaival, az általánosságban való elfogadás után e javaslatba behozza, megvallva, tisztelettel legyen mondva, nem értem.

Mi lesz ugyanis a helyzet a részletes tárgyalásnál? A helyzet egész világosan az lesz, hogy a mint a nagyméltóságú püspöki kar az ő tagjai által a módosításokat a paragrafusoknál elő fogja terjeszteni, Apponyi Albert gróf ő excellenciája fel fog állani és azt fogja mondani: én előre megmondottam, hogy ez és ez a módosítás nem lehetséges s ő és elvtársai le fogják szavazni a nagyméltóságú püspöki kar által teendő javaslatokat. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Nem messze állunk azoktól a napoktól, a jövő hét folyamán be fognak ezek mind következni.

Ilyen helyzet mellett tehát, mikor a javaslatnak a fővédelmezője előre megmondotta, hogy az többé nemcsak módosítható nem lesz, hanem hogy még az igazgatónács jogkörében, az alapítványoknál, az iskoláinkra való befolyásnál még az a szöveg sem marad meg, mely most van a javaslatban, hanem még kevesebbet kapunk, a midőn — mondom — ez így előre van jelezve, hogy a püspöki kar mire alapítja reményét, nem értem.

Én egészen őszintén és nyíltan beszélek, mert nem egymással állunk mi itt szemben és nem egymástól kérünk mi itt számot, hanem a magyar katolicizmus fog tőlünk számot kérni. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon) Van a nagyméltóságú püspöki kar részéről történt nyilatkozatban,

még pedig ismételen, egy bizonyos kifejezés, t. i. hogy ő hozzá fog járulni azokhoz a módosításokhoz, a melyek a püspöki kar kifejezett elvi álláspontjával és az *autonomia létrejöttének lehetőségével összhangba hozhatók.* (Mozgás.)

Rakovszky István: Ez itt a kelepce! (Mozgás.)

Dr. Dudek János: Az autonomia létrejöttének lehetőségével összhangba hozhatók! Hiszen Apponyi gróf ő excellenciája, a ki teljesen meghódolt a miniszter akaratának, kijelentette, hogy az autonomiát csak úgy fogják életbe léptetni, ha megtörténnek azok a módosítások, a melyeket a miniszter akar; hogy az autonomia csak akkor fog létesülni, ha mi azokat a módosításokat a miniszter szándéka szerint elfogadjuk. Azért ebben a püspöki kijelentésben, — megvallom, — sok minden foglalathatnak.

A nagyméltóságú püspöki kar azt fogja majd mondhatni, hogy ő megtette javaslatait, de azokat nem fogadták el. S létre fog jönni az autonomia, és akkor az a jog nélküli, az a jogoktól kifosztott autonomia tulajdonképpen kinek a felelősségére lesz irandó? Mivel én ebben a felelősségben sem a mai magyar katolikusok előtt, sem az utókor előtt részes lenni nem kívánok, azért általánosságban sem fogadom el a javaslatot. (Helyeslés a jobboldalon.)

De mélyen t. uraim, fel kell még említenem egy a katolikusok köreiben elterjedt nézetet, — lehet, hogy a nagyméltóságú püspöki kar tudomására nem jut, mert sokszor igaz az, a mit Madách az *Ember tragédiájában* mond, hogy a trón magas, a nép szava oda nem hat fel.

Rakovszky István: Ugy van!

Dr. Dudek János: Ez a nézet, a katolikusok hite szerint az, hogy katolikus autonomiánk érdekében nem történt meg az, a mit mi illetékes tényezőinktől és nagybefolyású katolikus férfainktól vártunk. Mert hiszen ha megtörtént volna az a bizonyos befolyás-gyakorlás, a mely nélkül soha autonomia ezen a világon létre nem jöhet, akkor az 1848. III. és az 1883. XXX. t. c. keretében, tehát a törvény változtatása nélkül is, sokkal, de sokkal többet kaphattunk volna már ma, mint a mi most ebben az egész javaslatban benne van. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Nincs arra szükség, hogy törvényt változtassanak. A törvények keretein belül, ha a katolikus érdekek tekintetéből mindenki megtette volna a maga kötelességét, már ma sokkal többet kellett volna kapnunk.

Hiszen Apponyi Albert gróf ő excellenciája magamagát igazította helyre, midőn a tegnapi felszólalásában azt mondta, hogy jöhet még rosszabb miniszter, mint a mai, jöhetnek rosszabb idők, mint a mostaniak és ime ugyanazon beszéde folyamán ő maga ismételen kifejtette, hogy már a mai miniszter is az első memorandumához viszonyítva a hiteles feljegyzésekben javította a helyzetet. Mi történt volna t. uraim, ha érvényesült volna az a befolyás, a melylyel a katolikusok rendelkeznek, hogy ha befolyásolják a minisztert, hogy adja meg a katolikusoknak azt, mi őket a törvény megváltoztatása nélkül is megilletheti? Mert t. uraim, a miniszterek is javíthatók, az idők sem olyan rosszak ma, mint azt ő excellenciája, hivatkozva az európai áramlatokra, jelezni méltóztatott. Én meg vagyok győződve, — a mennyire tanulmányoztam a dolgot — hogy a mai idők a 70-es évekhez, a vatikáni zsinat idejéhez viszonyítva, a midőn az a nagy autonomiai kongresszus ülésezett, a mint azt többi között megmondhatja Horánszky Nándor akkori autonomiai képviselő ur is — határtalanul jobbak; ma a katolikus öntudat, a katolikus érdeklődés legalább 50 százalékkal emelkedett az akkori időhöz viszonyítva.

T. uraim! Csak egy mindnyájunk által ismert körülményre hivatkozom, igazolni akarván az idők javulását. Emlékezni fognak a képviselőház tárgyalásaira a 70-es években. Mennyi piszkolódás, mennyi támadás érte ott a katholicizmust és a magyar katolikus papságot! Ma ki merne úgy beszélni a képviselőházban?

Rakovszky István: Óh igen!

Dr. Dudek János: Az emberek ma türelmesebbek. Emlékeztetem az urakat, — ha jól emlékszem — csak Luby Gézának a rosznyói püspökkel szemben történt kifakadásaira, a melyre akkor senkinek egy kárhóztató szava nem volt. Ma ilyesmi nem történhetik. De különben is, a mit ő excellenciája az idők roszabbodásáról mondott, nem áll. Ugy van az — a mit különben a történelemből mindnyájan tudunk — hogy az idő és a társadalmi élet bizonyos hullámzásoknak van alávetve. Bodnár Zsigmond az egész országban hirdeti az ő erkölcsi törvényét, mely szerint az idealizmus váltakozik a realizmussal és a realizmus helyébe ismét az idealizmus lép fel és azt mondja, hogy most ismét az idealizmus hajnalán vagyunk, a midőn az egyház, a midőn a család, a midőn a tekintély tisztelete ismét növekszik.

Mélyen t. uraim, csak az utolsó évtized alatt is mennyit alkottak a katolikusok! Vegyük csak a tetemesen megsaporodott kath. sajtót, vegyük csak a társadalmi életet, a köröket, vegyük csak azt a száz és száz jelét az ébredező katolikus öntudatnak! Ezekre tekintve én a mai időt kevesebbre nem becsülhetem, mint az 1870-iki korszakot, a midőn oly javaslatot szerkesztettek, a mely igazán csak úgy duzzadt a jogoktól. De ottan a nagyméltóságú püspöki kar vezette a küzdelmet. Maga az 1871-iki kongresszus folyása is mutatja, hogy mennyire javultak az idők; ime három-négy itt jelenlevő tagja a kongresszusnak, aki azon a kongresszuson is jelen volt, megmondhatja, hogy a mai ellenzék az akkori ellenzékhez viszonyítva toto coelo más. Ez mind mutatja a kedélyek, a hangulatok, az elmék, a szívek javulását.

Hát ily körülmények között, ha azok az illetékes tényezők mind megtették volna azt, a mit megtenni keresztény katolikus és állásbeli kötelességök, akkor mi a törvény változtatásának szüksége nélkül sem mehetünk volna bele ebbe a paragrafusokba szedett semmibe, hanem legalább annyit kaptunk volna mindjárt most, a mi igazi jogalapot képezhetne a továbbfejlesztésre.

Igen t. uraim! Fogadják csak egyszer el az előttünk fekvő javaslatot, a püspöki kar szavazataival, a részletes tárgyalás alapjául, majd a legközelebbi hét meghozza a maga eseményeit a részleteknél és akkor be fog állani az, a mihez nem kell jósló tehetség, a mit most jeleztem, hogy a javaslaton egyetlen javító módosítást sem fognak tenni, sőt tetemesen le fogják azt szállítani úgy, hogy annak alapján lesz országunkban kath. szervezet, lesznek végnélküli választások, lesz egyházközség, lesz egyházmegyei tanács, lesz igazgató-tanács, de jog, tevékenység és minden nélkül.

Rakovszky István: Lesz adó!

Dr. Dudek János: Tekintve és szám-bavéve mindezeket a körülményeket, igen kérek mindenkit, tekintsen el most ezekenél a nagy elvi kérdéseknél a személyi és a politikai viszonyaitól és nézze meg a javaslatot, lesz-e benne csak egy jotta is a jogalap biztosítására? Nem lesz, ellenkezőleg, most ezzel a javaslattal szentesítőnk a sokszor kifogásolt, a lehetetlen mai helyzetünket. Mivel pedig én az ezzel járó felelősségben részesedni nem kívánok, a nagyméltóságú püspöki kar állásfoglalásától tisztelettel eltekintek és a javaslat ellen szavazok. (Élénk helyeslés és éljenzés a jobboldalon.)

